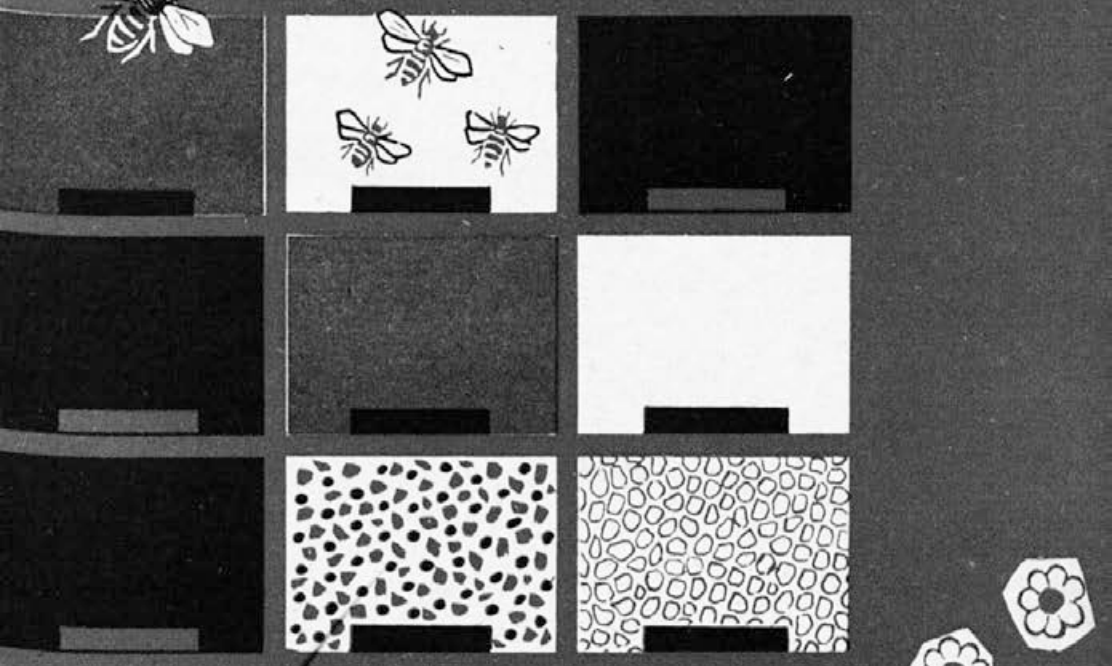

1963

Leto LXV - št. 1

SLOVENSKI
čebelar

VSEBINA

Janez Gosposvetski: V 65. leto Slovenskega čebelarja	1
Virmašan: Pogled nazaj	3
Edi Senegačnik: Naše novoletne misli	5
S. Raič: Zimsko razmišljanje	8
J. C.: Zboljšajmo čebeljo pašo!	9
Leopold Zor: Čebele in polarizirana svetloba	13
Janez Gosposvetski: Uporaba čebeljih proizvodov v zdravilstvu	18
Ivan Rak: O višini sata (Nadaljevanje)	21
Peter Novak: Kako so vrhniški čebelarji ulovili medveda	25

OSMRTNICE

Franc Babnik, Matija Jalen, Janez Verlič	26
--	----

MALI KRUIHEK

Pršica se širi. Med tudi za diabetike. Tudi šumi spadajo k čebelji govorici. V spomin Matije Jalna. Zamenjani steklenici	27
--	----

NASA ORGANIZACIJA

Tudi v Sežani so začeli	29
Sestanek čebelarjev v Kopru	29
Prva čebelarska družina na Koprskem	30
Izlet kranjskih čebelarjev v Novo Gorico	30
Izlet čebelarske družine Pobrežje	31
Pionirji pišejo	32

NA OVITKU

Poročilo opazovalnic za mesec november 1962.
Oglasi.

List izhaja vsakega 1. v mesecu. Člani, ki plačajo letno članarino 1000 din, ga prejemaajo zastonj. Izdaja ga Zveza čebelarskih društev za Slovenijo v Ljubljani, Miklošičeva cesta 30, tiska CP Delo — obrat Triglavsko tiskarna v Ljubljani, ureja uredniški odbor. Odgovorni urednik: Vlado Rojcc. Letna naročnina za nečlane 1200 din, za inozemstvo 1500 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 140 din, na 16 straneh 70 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. Isto velja za naročnino. Stevilka žiro-računa pri Narodni banki v Ljubljani, Miklošičeva

cesta, 600-14/5-1077

PO 679/1964

V 65. LETO SLOVENSKEGA ČEBELARJA

JANEZ GOSPOSVETSKI

Čebelar je kakor popotnik, ki je prehodil dobršen kos poti, pa se za hip ustavi in pogleda nazaj, da premeri in preveri razdaljo, ki jo je pustil za seboj. Tudi on se ob vsakem Novem letu ozre ter bežno premotri uspehe, ki jih je dosegel, in tegobe, s katerimi se je moral boriti v pretekli čebelarski sezoni.

Narava se je lani kar naenkrat zavila v snežno odejo, za marsikaterega čebelarja morda celo prezgodaj, ker ni računal s tem, da bo treba tako hitro pripraviti čebele za zimo. Tudi čebelnjaki so dobili bele zimske kape. V njih sedaj utriplje na stotisoče nežnih čebelic in se stiska okrog svoje gospodarice v zimsko gručo. Vse leto so donašale hrano v panje, toda na žalost je zaradi slabe letine niso mogle nabrati toliko, da bi je bilo dovolj za zimo. Marsikod jim je moral čebelar priskočiti na pomoč in jim dopolniti manjkajočo hrano s sladkorjem. Če je to v redu napravil, je sedaj rešen vseh skrbi in lahko poln najboljših nad gleda v novo leto.

Medtem ko njegove čebelice mirujejo in počivajo, pa on v družbi drugih tovarišev zboruje ali doma ob topli peči lista po »Čebelarju«.

Pred mano na mizi leži zadnja lanska številka Slovenskega čebelarja. Opremljena je z letnim kazalom in na naslovni strani kazala

je z rimskimi številkami zapisano, da je dopolnil 64. leto izhajanja. Marsikateri bravec je šel brezbrizno mimo tega dejstva, medtem ko je mene nehote zgrabilo, da sem začel razmišljati, koliko truda, idealizma in nesebičnega dela je vložena v vseh teh 64. letnikih. Pa na jezik in strokovno izrazoslovje sem pomislil, ki se je v vsej tej dolgi dobi neprestano izpopolnjevalo.

Še pred 100 leti so imeli tujci slovenski jezik za govorico kmetov, nesposobno za znanstveno razpravljanje. Nekako v tistem času je v dunajskem parlamentu interpeliral slovenski poslanec dr. Toman ministra Schmerlinga zaradi uvedbe slovenščine v srednje šole, nakar mu je ta odgovoril takole: »Kar se tiče slovenskega, po besedah popraške tako sila zatiranega jezika, to so poterdili tako ordinariat kakor škof ljubljanski in deželna vlada, da je celo nemogoče učiti v slovenskem jeziku kak drug predmet ko samo keršanski nauk, ker slovstveni učilni pomočki čisto mankajo. Komaj, komaj je bilo mogoče poterditi neki, vsaj ponekoliko pripraven katekizem od Blaznika«. Seveda je bila ta izjava nadutega avstrijskega ministra za nas žaljiva, kar je ugotovil tudi Janez Bleiweis v Ljubljanskih novicah. Sicer pa so bile tedaj take žaljivke na dnevnem redu. Anastazij Grün je npr. trdil, da lahko Slovenci vso svojo literaturo odnesemo v culi žepnega robca. (Jaka Žigon: Veliko pismo slovenske duhovne združitve, Slov. matica 1935). Mnenje, ki so ga nam vsiljevali Nemci, da je mogoče v šole uvesti le take jezike, »ki so že znanstveno omikani... in kjer je slovstvo že ustvarilo potrebne knjige...« gotovo ni bilo ugodno za razvoj našega tiska. Toda čas je prinesel svoje. Potrebno je bilo le nekaj let, pa je začel izhajati »Čebelorejec in sadjerejec«. Le še nadaljnjih 50 let je poteklo, pa je zagledal luč sveta »Slovenski čebelar«, ki nas obiskuje še sedaj. Če torej upoštevamo takratne razmere, ko so tujci tlačili mali slovenski narod, moramo biti iskreno hvaležni vsem, ki so pripomogli, da imamo danes čebelarji svoj list. Še več! Zadnji dve knjigi iz čebelarstva sta delo, ki ga marsikateri večji narod nima. Dolžnost slehernega slovenskega čebelarja je, da ima obe knjigi v svoji knjižnici. S tem se ne bo samo izkazal hvaležnega svoji čebelarski organizaciji, ki je vložila mnogo truda in denarja v to delo, temveč bo tudi dokazal, da je kulturnen človek, navdušen za vse lepo in dobro. Kulturo vsakega naroda presojamo predvsem po njegovem tisku in po zanimanju ljudi za knjige. Če so naši dedje v tako neugodnih razmerah cenili izobrazbo, jo moramo mi tem bolj, saj je potrebna danes še mnogo več znanja v čebelarstvu kot nekdanj.

Takšne in podobne misli so me zajele ob letošnjem Novem letu. Pohitele so v preteklost in se pomudile pri prvih početkih Slovenskega čebelarja. Moje želje pa so se obrnile v nasprotno smer. In kakšne so bile te želje? Da bi nam bila narava bolj naklonjena kakor prejšnja leta in da bi nam čebelice do vrha napolnile vso posodo z najslajšim medom!

POGLED NAZAJ

VIRMASAN

Ves svet je sprt in ločen v dva si nasprotujoča tabora, ki stalno tekmujeta med sabo, kdo bo znašel strašnejše orožje za uničenje človeštva. Vrste se atomske eksplozije v zraku in pod zemljo. Mnogi strokovnjaki trdijo, da vplivajo ti poizkusi tudi na vreme. A kdo je najbolj odvisen od vremena kot ravno čebelar in njegove čebele? Kje naj torej iščemo glavni vzrok za slabe čebelarske letine, ki jih kar noče biti konec?

V moji otroški dobi so bile dolge in hude zime. Sneg je zapadel največkrat že novembra in ležal do kraja marca. Ko je nastopila pomlad, je bila res taka, kot mora biti: lepa, topla in za razvoj čebel ugodna. Poletja so bila vroča in tudi jeseni je bilo prijetno. Z letino so bili zadovoljni kmetje in čebelarji. Vse je šlo lepo po vrsti, kot je bilo predvideno v koledarju.

Že prva vojna je ves ta red postavila na glavo. Sedaj se zima zavleče v april, tako da o pravi pomladi sploh ne moremo govoriti. Poletje je kratko, največkrat hladno in deževno. Jesen se podaljša in navadno je toplo vreme še oktobra in novembra, ko nimajo čebele nobene koristi več od tega.

Taka leta se vrste druga za drugim in vsako je slabše od prejšnjega. Le ljubezen do čebel nas še drži, da ne omagamo in ne opustimo čebelarstva.

Tudi preteklo leto ni bilo nič boljše. Hladna in deževna pomlad je zavrla vegetacijo. Namesto da bi čebele veselo letele in donašale obnožino, so dneve in dneve čepele doma in počivale. Pomladne rastline so odcvetele brez koristi zanje. Temu ustrezen je bil tudi razvoj čebeljih družin. Vsa pomoč čebelarja ni dosti pomagala, kajti glavni pobudnik razvoja je le narava.

Minil je najlepši mesec maj. Tisti, ki smo imeli čebele na vnanjih pasiščih, kakor tudi oni, ki so ostali z njimi doma, smo upali, da bo vsaj junij popravil, kar je maj pokvaril. Pa je upanje splavalo po

vodi, po vsej tisti vodi, ki jo je nebo v obliki dežja neprestano pošiljalo na zemljo. Dež na dež, po gorah pa sneg! Le kako naj kaj medi ob takem vremenu? Vse je odcvetelo brez haska in čebelarji smo ostali brez medu in brez rojev. Kolikor jih je bilo, so bili majhni.

Imeli smo še upanje na gozdno pašo, na hojo in kostanj. Hoja je bila letos posebno muhasta. Le kdor je zadel pravi čas in pravi kraj, je dobil vsaj stroške povrnjene. Toda zadeti pravi čas in pravi kraj, je tudi za izkušenega čebelarja težka naloga.

Pri nas so prva ugodna poročila o medenju hoje premotila več čebelarjev, da so prepeljali čebele v to pašo, čeprav se je doma začela bera na kostanju. In kaj so dosegli? Hoja je medila le nekaj dni. Kar so družine dobile, so kmalu porabile zase, tako da ni bilo kaj točiti. Domov so pripeljali panje brez medu in z malo zalege. Sedaj pravijo, da v kostanjevi paši ne gredo več od doma. Boljši je vrabec v roki kot golob na strehi.

Slabo vreme je zadržalo tudi kostanj. Cvesti je začel šele sredi julija namesto v zadnji tretjini junija. In ravno ta zakasnitev je bila naša sreča. Ves čas cvetenja je bilo lepo vreme in zato so lahko čebele pašo dobro izrabile. Kdor jih je imel v kostanju, mu ni bilo žal. Nanosile so precej medu in cvetnega prahu, močno razširile zalego in izdelale vse dodane satnice. Roji, ki smo jih ogreble še pred pašo, so se v tem času dobro razvili. Tudi medu smo nekaj natočili, tako da za pomladno pitanje ne bo skrbi. Nad vse važna pa je bila obnožina, s katero so se družine založile za vso nadaljnjo brezpašno dobo.

Otava in detelja nista dali nič. Kolikor je bilo prej preveč dežja, toliko ga je bilo sedaj premalo. Ajda, ki so jo kmetje vsejali 14 dni kasneje kot druge krat, je v rasti zelo zaostala. Med njenim cvetenjem so bili sicer lepi dnevi in tople noči, a manjkalo je vlage. Mnoga jutra so bila brez megle in rose. Skupni donos niti pri najmočnejših panjih ni presegel dveh kilogramov.

Vedeli smo, da bo zopet treba seči po sladkorju, čeprav je večina družin, ki so bile v kostanjevi paši, imela zadostno zimsko zalogo. Ker ta med ni primeren za prezimovanje, ga je bilo treba vsaj nekaj odvzeti in ga nadomestiti s sladkorno raztopino. Delali smo tako, da smo odvzeli polne krajne sate, razmaknili ostale in v sredo gnezda potisnili prazne. Te so potem čebele zanosile s sladkorjem. Vsak panj ga je dobil 5—6 kg, kar jim bo najbrž za zimsko preživljanje zadostovalo. Upam, da bodo takrat, ko bodo začele rabiti kostanjev med, že lahko dobile vodo v naravi, da jim zaradi tega ne bo škodoval in se bodo lepo razvijale.

NAŠE NOVOLETNE MISLI

EDI SENEGACNIK

Novo leto postavlja vselej nekak mejnik v neskončni čas, ki drvi mimo nas z neverjetno hitrostjo, tako da človek to komaj opazi. Stara navada je, da se ljudje ob tem mejniku vsaj za trenutek ustavijo in se ozro v preteklost. Svoje oči pa upro tudi v skrivnostno prihodnost in se sprašujejo, kaj nam bo le-ta prinesla.

Slovenski čebelarji se s preteklim letom in z vsem, kar nam je prineslo, ne moremo posebno pohvaliti. Naše napovedi, da morajo naposled le spet priti dobre letine, so se samo deloma uresničile. Žal, moramo odkritosrečno priznati, da je kljub razmeroma dobri letini v nekaterih krajih ostalo mnogo naših čebelarjev razočaranih: niti kaplje medu niso točili; morali so celo vse leto krmiti, da so ohranili čebele pri življenju. Jeseni so morali dodati vso zimsko zalogo in ponovno kupiti sladkor.

Lanska zgodnja pomlad je bila za razvoj družin še kar ugodna. Kjer ni zagospodarila zahrbtna nosema, so čebelarji z močnimi družinami lahko nekaj natočili. Akacija je letos na Primorskem in v Srbiji odlično medila, ne moremo pa tega reči o Prekmurju. Tu je ob cvetenju deževalo kot po naročilu. Padavinam se je pridružilo še izredno hladno vreme za ta letni čas. Človek bi mislil, da je vse to ironija narave in da se je vse zaklelo proti čebelarju: veje so se šibile pod težo akacijevih cvetov, z neba pa je neprestano lilo, tako da si moral obleči celo zimsko suknjo, če si hotel kaj na hitro opraviti pri čebelah. Deževno vreme se je potem zavleklo še v junij in vplivalo tudi na medenje iglavcev. Smreka je nekajkrat prijela, a medila ni skoro nikjer. Ko se je vreme le popravilo in otoplilo, je začela mediti hoja. Toda tudi ona je bila letos nezanesljiva in sila muhasta. Kdor je bil takoj na mestu, je mogoče še ujel kako točenje. Mnogi pa so zapustili pasišče s praznimi panji. Zdi se nam, da je bilo letos okrog njenega medenja vse preveč hrupa. Julija je nastopilo stalno in lepo vreme, ki je zelo godilo kostanju. Ta je letos skoro povsod zelo dobro medil. Pokazalo se je v celoti, da mora biti ob kostanjevi paši toplo in lepo vreme; padavine vplivajo zelo neugodno na medenje. No, in na kostanju je bila letos tudi zadnja paša. Zaradi izredne suše, ki je nastopila že v drugi polovici julija in trajala še oktobra, ni medila nobena rastlina več. Otava je malo dala, ajda pa skoro nič.

Letos je suša zagospodarila kar po vsej Jugoslaviji, kar se že dolgo ni zgodilo. V vsej državi ni bilo v avgustu in septembru prav

nobene paše. V Liki je suša dobesedno požgala rastline. O medenju materine dušice, žepka in rese ni bilo nobenega sledu. Sredi julija, ko so imele čebele v Sloveniji še dobro pašo na kostanju, so prihajala iz Like obupna poročila: »Že ves mesec krmimo in rešujemo žival. Nikar ne vozite k nam!« Edino metvica se je na močvirnih tleh pogumno upirala suši, a je nazadnje le podlegla. Niti kapljice nektarja ni dala. Zaključek naše sezone je bil torej povsod enak. Družine so bile jeseni brez zimske zaloge in tudi oslabele so. Imele so kvečjemu nekaj kilogramov medu iz dobrih starih časov. Čebelarji so začeli že avgusta krmiti na zalego in zalogo. Mnogi letos sploh niso peljali na ajdovo pašo in so napravili zares najboljše, saj so si prihranili mnogo stroškov in seveda tudi nevšečnosti.

Če se že z letino ne moremo pohvaliti, pa lahko pohvalimo našo čebelarstvo dejavnost, na prvem mestu organizacijsko in pa prosvetno. Zveza je priredila, največkrat na pobudo posameznih družin ali društev, mnogo predavanj. Prirejala pa so jih tudi društva oziroma družine same. Slovenski čebelarji se lahko postavimo in odkritosrčno priznamo, da je malokod po svetu toliko razumevanja in želja po strokovnem izpopolnjevanju kot pri nas. V tem Slovenci s svojo čebelarstvo organizacijo zares prednjačimo. To nam priznavajo tudi v naših sosednjih republikah, kjer si čebelarji srčno želijo, da bi imeli tako organizacijo kot mi. Zveza opravlja z vsem tem tisto važno poslanstvo, ki je med njenimi prvimi nalogami: širiti napredno čebelarstvo, kjerkoli je to mogoče. Za to svoje poslanstvo, ki v celoti opravičuje njen obstoj, pa ne prejema nobenih finančnih podpor, niti ne priznanj, čeprav ima od njenih prizadevanj in celotnega delovanja mnogo koristi vsa naša skupnost.

Naše delo bo v prihodnjem letu še v večji meri usmerjeno v organizacijsko in prosvetno dejavnost. Poživiti bomo morali delo v vseh tistih društvih, ki so zadnja leta nekam utihnili. V preteklem letu nam je uspelo organizirati čebelarstvo organizacijo v Kopru ter obnoviti delovanje v Sežani in na slovenskem Koroškem. Ker so naši dosedanji filmi že precej obrabljeni in ker so jih videli malone že vsi slovenski čebelarji, bomo skušali dobiti nekaj novih. Zelo se zanimamo za ameriški barvni film iz življenja čebel, o katerem pravijo, da je čudež moderne kinematografske tehnike. Sklenili smo, da bomo napravili sami več sto barvnih diapozitivov iz življenja čebel, o prevažanju na pašo, o medovitih rastlinah itd. Tako ne bomo nikdar v zadregi, če bodo zahtevali čebelarji predavanja, ki naj bi jih ponazarjale dobre slike. S tem delom smo že začeli in uspelo nam je

napraviti nekaj odličnih posnetkov o zazimovanju in prezimovanju čebel. V prihodnjem letu nameravamo pripraviti tudi čebelarški tabor, na katerem naj bi se po dolgih letih spet sestali vsi slovenski čebelarji. Spomladi bo tudi več tečajev, v prvi vrsti za bolezenske izvedence, razen tega pa še za mikroskopiranje in vzrejo matic. Zveza je že kupila dvajset japonskih mikroskopov, ki so zelo priročni in pripravljeni za raziskovanje boleznih odraslih čebel. Takih in podobnih načrtov imamo še več, pa tukaj ni prostora, da bi o vseh podrobno govorili.

Naše glasilo smo vendarle spravili v red in sedaj ob predvidenem času izhaja. Uredniški odbor in urednik so se vedno trudili, da bi bil Slovenski čebelar sodoben in tudi preprostim bralcem razumljiv, ne da bi trpela njegova strokovna vrednost. Če tega morda še nismo v celoti dosegli, bomo storili vse, da se to čimprej zgodi. Ocene, ki prihajajo iz vrst čebelarjev, so prav zadovoljive. Všeč so jim predvsem praktični članki, ki jih objavlja naše glasilo za mesec ali dva skupaj, tako da se zlasti začetniki lahko po njih ravnajo. Letos bomo skušali ustreči tudi tistim, ki žele, da bi v posebni rubriki objavljali kratke posnetke najvažnejših čebelarških člankov, novih odkritij ali zanimivosti iz tujih čebelarških listov.

Zadnje čase je burno razpravljanje o amerškem panju nekam utihnilo. Podoba je, da so se vroče glave malce pomirile. Čas in izkušnje pa bodo menda najboljši sodnik, kaj je boljše. Mogoče bomo v novem letu kaj več slišali o izkušnjah tistih, ki v njih čebelarijo.

Kaj naj bi želeli našim čebelarjem v novem letu? Predvsem pričakujemo, da bodo tudi v bodoče z vsemi močmi podpirali svojo organizacijo, ki bo še naprej skrbela za napredek slovenskega čebelarstva. Prav gotovo želimo vsem tako medeno letino, kot so jih doživeli naši čebelarški predniki v preteklih desetletjih. Takrat je bila od petih letin ena prav gotovo odlična, dve sta bili dobri, dve pa slabi, medtem ko so postale v zadnjem desetletju letine že kar tradicionalno slabe. Ali naj zares verjamemo nekaterim znanstvenikom, ki pripisujejo neugodne vremenske razmere zadnjih let posledicam atomskih poskusov? Saj je zares nesrečno vreme vselej vzrok slabih paš. Nobena kmetijska panoga ni tako zelo odvisna od vremena kot prav čebelarstvo. Nesmiselno bi bilo dajati kake napovedi, toda mnenja smo, da mora po tolikih slabih letinah naposled le spet priti dobra, če že ne prav dobra ali celo odlična. Mogoče bo že v bližajoči se čebelarški sezoni »m e d i l v s a k k o l.« In prav to želimo iz vsega srca našim čebelarjem v novem letu.

ZIMSKO RAZMIŠLJANJE

S. RAIC

Kakor moramo v zimskem času skrbeti, da imajo čebele popoln mir, ne velja mirovanje za čebelarja. Zanj je to čas, ko mora osvežiti svoje čebelarstvo znanje, ga poglobiti in razširiti; mora se temeljito pripraviti na delo v prihodnjem letu. Zato naj lista sedaj po starih letnikih Slovenskega čebelarja in po praktičnem delu Sodobnega čebelarstva. Tu bo našel marsikatero kleno zrno. Primerja naj zapiske o svojem delu pri čebelah med letom s tem, kar bo našel v Čebelarju in Čebelarstvu, pa bo videl, kaj je naredil dobro, kaj slabo, kaj morda celo boljše. Če kaj takega najde, naj temeljito razmisli, vrže na papir in pošlje uredniku našega strokovnega lista. Morda bo za začetek spis dober le za drobiž. Nič ne de, led je prebit, drugič bo že bolje. Zadovoljen bo on sam, pa tudi urednik, ker bo dobil novega dopisnika. Posebno stari in izkušeni čebelarji naj ne skrivajo svojega znanja, ampak naj redno dopisujejo v Čebelarja, da bo list še pestrejši, kakor je bil do sedaj. Tako ne bodo deležni Prešernovega očitka, da »noč in dan žro knjige — in zbirajo izkušnje — od sebe pa ne dajo nobene fige.«

Stara resnica je, da se na napakah učimo. Če pri pregledu kakšno ugotovimo, naj nam bo dober nauk, da je v prihodnje ne bomo več ponovili.

Iz zapiskov bomo nadalje videli, kako so se posamezni panji med letom obnašali, koliko so dali medu in morda tudi obnožine, kateri so visoko presegli povprečje v donosu. Te bomo v naslednjem letu porabili za vzrejo matic in pri nekaterih izmed njih pospeševali vzrejo trotov, slabšim pa trotovino izrezovali. Če smo med letom opazovali čebele pri žrelih, bomo lahko iz zapiskov ugotovili tudi to, s kakšno vnemo so posamezni panji izletavali na pašo. Čebela velja sicer v splošnem za vzor marljivosti, saj se poleti dobesedno zdela do smrti, vendar opažamo v vsakem čebelnjaku precejšnje razlike v izletavanju čebel: enim se mudi na bero, druge so pri tem počasne, ene hitreje najdejo pašo, druge pozneje. Nekateri panji se vzdramijo zgodaj zjutraj, iz drugih pa se čebele kasno in obotavljaje odpravljajo na delo. Vse to so lastnosti, podedovane po matici in trotu. Zato ni vseeno, iz katerih panjev vzamemo vzrejno gradivo in s katerimi troti se sprašijo mlade matice. Potrebno je torej, da že sedaj razmišljamo o tem, kako bomo pri vzreji ravnali, ko bo prišel čas za to važno opravilo, sicer nas lahko nepripravljene prehiti. Že sedaj mo-

ramo določiti, katere matice bomo po vzreji zamenjali, ker se niso obnesle, saj hočemo imeti po možnosti v svojem čebelnjaku same dobre družine.

Naša čebelarstva literatura je prava zakladnica preizkušenih navodil za pravilno vzrejo; treba jih je le poiskati ter se vanje poglobiti. Zima je pravšen čas za to poglobljanje. Prav tako se mora vesten čebelar pozimi poglobiti v teoretični del Sodobnega čebelarstva. Ne more namreč biti dober čebelar, kdor ne pozna življenja čebel. Vrh tega je ta študij izredno privlačen. Posebno zanimiva so odkritja dr. Frischa in njegovih učencev.

Prav je, da se čebelar že sedaj odloči, ali bo peljal panje na pašo, in, če jih bo, v katero pašo jih bo postavil in kam; zagotoviti si mora čimprej dovoljenje terenske čebelarske organizacije in prostor, da ne bo imel sitnosti, ko bo prišel na pasišče. Premisli naj temeljito, kaj ga je naučilo dosedanje prevažanje, kaj je delal napačno in kaj bi se dalo izboljšati, saj je prevažanje težak posel, ki čebelarju lahko prinese lepe uspehe, lahko pa mu tudi uniči vse njegove upe.

Pozimi je naposled tudi čas za čebelarske pomenke, sestanke in predavanja. Zaveden čebelar se jih pridno udeležuje in sodeluje na njih aktivno. Čim živahnejše so na takih sestankih razprave, tem hitreje se bistrijo čebelarski pojmi, tem bolj se širi čebelarsko znanje. Zlasti važni so taki sestanki za začetnike. Ti naj le brez strahu vprašujejo; iz odgovorov se bodo marsičesa naučili. Le s prizadevnostjo bodo sčasoma postali čebelarski strokovnjaki in morda celo predavatelji, ki nam jih danes tako zelo primanjkuje.

ZBOLJŠAJMO ČEBELJO PAŠO!

J. C.

Pred kratkim sem se pogovarjal s starejšim čebelarjem, ki še kljub visoki starosti ljubeče oskrbuje svoje čebele. Prav živo mi je pripovedoval, kako je začel čebelariti, kakšne uspehe in tudi težave je imel. Naposled sva z besedami prijadrala prav do današnjih dni. In tedaj mi je z nekam otožnim glasom dejal: »Oh, ti ne veš, kako je včasih vse medilo in koliko je bilo medu! A smo bolj preprosto čebelarili kot sedaj. Zadnja leta pa čebele še zase ne nanosijo hrane. Kaj bo, če bo šlo tako naprej?« Po teh besedah je nastal molk in oba sva se zaskrbljeno zamislila.

Res je! Vzrok, da so naša pasišča čedalje bolj siromašna, je na dlani. Sodobna agrotehnika ne trpi več cvetlic na travnikih. Travo pokose pred cvetjem, medovito grmovje iztrebljajo, ajda zaradi preobilice dušika v zemlji ne medi več, itd. Kaj bi še naštevali? Vse to je prinesel razvoj gospodarstva, a kolo časa se ne da obrniti nazaj. Ne preostane nič drugega, kakor da se prilagodimo novim razmeram in izkoristimo vse možnosti, s katerimi bi lahko spet vzpostavili ravnotežje v naravi. In pri tem nam bodo morali pomagati tudi agronomi. Zavedati se morajo, da postajajo čebele čedalje bolj pomembne pri opravevanju cvetja, kajti čmrljev in drugih opravevavcev je vedno manj.

Čebelam moramo zagotoviti pašo skozi vse leto. Tega pa ne bomo dosegli tako, da bomo tu in tam zasadili kako medovito drevo ali posejali gredico facelije. To ni nič, to je samo igračkanje. Potrebna je širša in skupna akcija. Treba je posejati oziroma zasaditi večje površine zemlje, ker le pri večjih površinah se bo poznalo izboljšanje. Tu je dela dovolj za vse, vendar mislim, da bi ga bilo treba primerno porazdeliti. Mi mlajši čebelarji, ki imamo tako rekoč še vso čebelarstvo kariero pred sabo, bi prevzeli predvsem zasajevanje medovitih dreves in grmičevja po goličavah, obronkih gozdov in bregovih rek. Marsikateri starejši čebelar čisto upravičeno nima volje do tega dela, ker si misli: »Kaj bi sadil medovita drevesa, ko pa jih morda sploh ne bom videl cveteti.« Navsezadnje to delo niti ni lahko. Zato se moramo mi, ki smo še mladi, zdravi in polni energije, lotiti tega posla. Starejši čebelarji pa bi lahko drugače sodelovali in bodo imeli najbrž tudi več uspeha pri tem, kot bi ga imeli mi. Marsikaterega kmeta ali vodstvo zadruga bi bilo treba opozoriti na važnost zasajevanja medovitih rastlin. Svetovati bi jim bilo treba, da sejejo take rastline, ki bi prinašale korist njim samim in čebelarjem.

Kot sem že omenil, sodobna agrotehnika ne trpi cvetlic na travnikih, pač pa zelo priporoča sejanje detelj in travno-deteljnih mešanic. Če bi se kmetje tega bolj oprijeli, bi bilo dovolj dobre krme in mnogo več medovitih cvetov za čebele. To bi prišlo v poštev zlasti na travnikih, ki jih izsušujejo in na novo preurejajo. Z njih morajo zginiti kisle in se uveljaviti sladke trave. Če bi čakali, da bi se travna ruša sama preobrazila, bi predolgo trajalo. Bolje je, tak travnik preorati in ga zasejati s travno-deteljno mešanico, npr. s švedsko deteljo in mačjim repom. Švedska detelja je zelo odporna proti mrazu, obilni vlagi in dolgotrajni snežni odeji. Ker uspeva celo pri nadmorski višini 1000 m, je primerna za obsejanje vlažne dolinske in mrzle višinske

zemlje. Prvo leto se sicer počasi razvija in je zato izpostavljena nevarnosti, da se v mešanici zaduši, toda če jo sejemo skupaj z mačjim repom, ki se tudi počasi razvija, se temu z lahkoto izognemo. Drugo leto po setvi daje taka mešanica največji donos.

Veliko je tudi zemljiških površin, ki jih stalno ogroža erozija. Take površine zavarujemo, če jih obsejemo s turško deteljo ali esparzeto, ki požene močne korenine in z njimi dobro poveže zemljo. Uspeva posebno na suhih apnenčastih tleh in se obdrži več let. Lahko jo sejemo tudi v mešanici s francosko ljuliko. Cvete maja in izdatno medi.

V sadjarstvu in vinogradništvu zadnji čas zelo priporočajo zeleno gnojenje, in sicer predvsem tam, kjer je dovoz gnoja otežkočen. S takim gnojenjem napravimo prst humoznejšo in, če sejemo za podor stročnice, pokrijemo delno tudi potrebo po dušiku. Stročnice in detelje vsrkavajo namreč s svojimi koreninskimi bakterijami dušik in ga oddajajo drugim rastlinam. Detelje razvijejo globoke korenine in tako rahljajo zemljo, hkrati pa preprečujejo rast plevela. Za podor sta primerna zlasti inkarnatka in facelija.

Inkarnatka ali laška detelja uspeva predvsem v toplejših krajih. Sejemo jo septembra. Za vsak hektar potrebujemo 15—20 kg semena. Naslednje leto cvete in dobro medi. Ko seme dozori, jo jeseni razrežemo s krožno brano in podorjemo. Tako se sama zaseje in raste naprej.

Facelija je izborna medovita rastlina. Ker daje veliko zelene gmote, je kot ustvarjena za zeleno gnojenje. Sejemo jo spomladi. Ker se cvetovi postopoma odpirajo, cvete skozi mesec dni, a ker vsebuje precej sladkorja, je primerna tudi za kisanje v silosih. V ta namen jo lahko uporabljamo kot strniščni posevek.

Rastlin, primernih za podor, je še več. Sadjarji naj bi jih sejali z zavestjo, da s tem podpirajo čebelarstvo, po drugi strani pa si zagotovijo opravevce, ki bodo opravili delo, za katero do danes še niso iznašli posebnega stroja.

Naposled še nekaj besed o zasajanju medovitih dreves in o nalogah, ki čakajo predvsem nas mlajše čebelarje. Gospodarno in smiselno je, saditi taka drevesa, ki nudijo čebelam na malem prostoru veliko cvetja. Tu bi omenil razne javore, ki jih razmnožujemo s semeni. Prav posebej bi pa bilo treba saditi akacijo, seveda v toplejših krajih. Sicer raste ta tudi v hladnejšem podnebju, toda ne medi. Najlažje in najpreprosteje jo širimo tako, da izkopljemo mlade koreninske odganjke, ki jih je navadno vse polno okoli starega drevesa, posebno

če je bilo drevo kaj poškodovano. Nato jih malo prirežemo in posadimo. Akacija uspeva v dobri zračni zemlji. Saditi jo moramo na južni in sončni strani. Glede vlage ni zahtevna, samo preveč je ne sme biti. Na mestih, kjer nameravamo saditi akacijo, je dobro, da izkopljemo jamice in damo vanje vsaj za dve lopati humozne gozdne prsti. Zemljo okrog sadik pokrijemo še z listjem ali travo, da se ne bi preveč izsušila. Da se akacijo res izplača širiti, potrjuje tole: V naših krajih je pred 40—50 leti ni bilo. K nam so jo prinesli čebelarji in jo zasadili, kjer se je dalo. S svojim delom so zelo zadovoljni, saj pravijo, da so že velikokrat pridelali lepe količine akacijevega medu.

Zasajevati in širiti bi bilo treba tudi grmičevje, ki daje zgodaj spomladi obnožino in prvi nektar. Tako npr. lesko in razne vrbe. Lesko razmnožujemo z ukoreninjenimi odganjki. Najhitreje pridemo do njih, če pritlike delno zasujemo z zemljo, ločimo od matičnega grma in presadimo. Saditi jo je bolje v senčni legi, ker na prisojni strani spomladi prehitro odžene in navadno pozebe.

Vrbe širimo skoraj vse s potaknjenci. Edino iva se tako ne prime rada, zato jo razmnožujemo z grebenicami. Ljubijo v prvi vrsti vlažna tla.

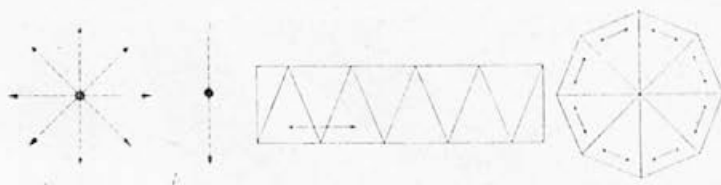
Navedel bi lahko še marsikatero rastlino, ki bi prišla v poštev za zboljšanje paše, toda najbolje je, da čebelar sam opazuje, katere v njegovem kraju mede in kdaj mede. Nato mora ugotoviti, kakšno zemljo rabijo in kako jih najhitreje razmnožimo. Pred leti sva našla z očetom na obronku gozda precej lep grmiček neke bele detelje, ki so jo čebele zelo živalno obletavale. To sva si zapomnila in se pozanimala za njeno ime. Zvedela sva, da je to bela medena detelja, ki je dvoletna rastlina. Prvo leto ne cvete, drugo pa od julija do kasne jeseni. Seme dobimo torej od nje šele v drugem letu, sicer pa sama poskrbi za podrast. Glede zemlje je zelo skromna. Z očetom sva tisto jesen posejala njeno seme na več mestih, največ na nekem hribovitem travniku, ki smo ga v naslednjem letu pogozdili in od takrat naprej tam nismo več kosili. Od tedaj je minilo že več let. Medena detelja se je hitro razširila skoraj po vsem travniku in letos je bilo pravi užitek opazovati čebele, ko so jo z veliko vnemo obletavale.

Čebelar ne sme misliti, da je njegovo delo samo pri čebelah. Dela je dovolj tudi drugod, zlasti pri zboljševanju čebelje paše. Lotimo se ga z veseljem in zavestjo, da bomo imeli od tega sami največ koristi. Če bomo vztrajno širili medovite rastline, kjer se bo le dalo, bo naš trud bogato poplačan.

ČEBELE IN POLARIZIRANA SVETLOBA

LEOPOLD ZOR

Že dolgo je znano, da se pašne čebele orientirajo po legi sonca in da s plesi sporočajo svojim sostanovavkam, kje so našle dobro pašo. Ko leti nabiravka na pasišče, pazi na položaj sonca in si zapomni kot, ki ga tvori smer poleta s smerjo sonca (sončni kot). Pri tako imenovanem osmičenju na navpičnih površinah satja prenese čebela sončni kot na smer težnosti, tj. na navpičnico, pri čemer velja tole: pasišče je v smeri sonca — ples navpično navzgor; pasišče je npr. za 50° na desno od smeri sonca — ples za 30° na desno navzgor od navpičnice, itd. Kadar pa pleše čebela na vodoravni podlagi pod prostim nebom, npr. na bradi panja, se postavi tako, da ima sonce na isti strani in pod istim kotom, kot ga je imela pri poletu na pasišče.* Ples na vodoravni površini opazujemo najlaže v opazovalnem panju, ki ga lahko obrnemo tako, da leži satje vodoravno. Če pokrijemo tak panj z leseno streho, tako da so plesavke v senci in ne morejo videti sonca, kažejo njih

Sl. 1: Na levi: Shema, ki pojasnjuje razloček med a — navadno in b — polarizirano svetlobo. Pika v sredini predstavlja svetlobni žarek, ki se širi pravokotno na papir, črte pa so nihanje smeri. — Na desni: Polarizacijski folij, iz katerega je napravljen zvezdasti folij. Dvojne puščice kažejo nihanje smer polarizirane svetlobe.

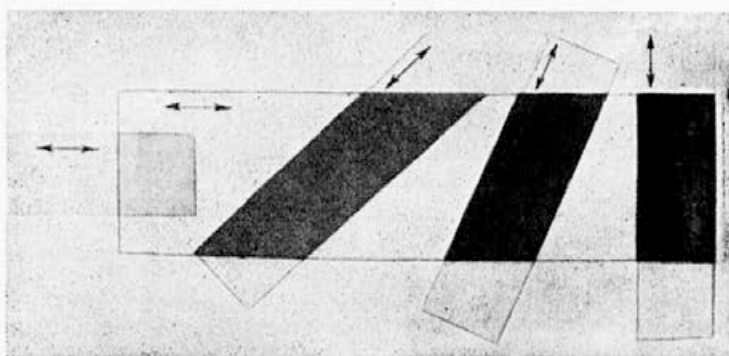
plesi kljub temu pravilno k cilju. K. Frisch, ki je razvozlal »čebeljo govorico«, je nekaj časa mislil, da so čebele občutljive za dolgovalovne, predirljive žarke in da lahko po njih nihanju spoznajo skozi streho, kje je sonce. Ta hipoteza je propadla, ko je vodoravno ležeč panj od vseh strani tako pokrtil, da niso imele plesavke nobenega pogleda več na nebo. Plesale so sicer z isto vnemo naprej, vendar popolnoma zmedeno, menjajoč neprestano smer. Če pa je kje napravil odprtino, da so videle le košček modrega neba, je njihov ples postal zopet urejen in je pokazal pravilno k pasišču. K. Frisch je dognal, da temelji orientacija po modrem nebu na zaznavanju polarizirane svetlobe. Dokaz, da jo čebele zaznavajo, je v tem, da se dajo nanjo dresirati.

Fizika uči, da je svetloba posebno valovanje, ki se z ogromno hitrostjo širi skozi prostor, nihanja pa potekajo prečno na smer širjenja svetlobnih žarkov. Pri navadni sončni svetlobi je nihanja smer lahko poljubna in se neprestano hitro in neurejeno menjava, pri polarizirani svetlobi pa so vsa nihanja v eni ravnini (sl. 1 a, b). Polarizirana svetloba v naravi ni nobena

* O čebeljih plesih glej članek V. Rojca v predzadnji lanski številki Slovenskega čebelarja.

redkost. Če se sončni žarki odbijejo od zrcala, vodne gladine ali mokre ceste, so deloma, včasih celo popolnoma polarizirani; svetloba, ki prihaja z modrega neba je večidel polarizirana. Naše oko ne loči polarizirane svetlobe od navadne, za čebele in mnoge druge členonožce pa je polarizirana svetloba nekaj posebnega; spoznajo lahko celo njeno nihajno smer in se po njej orientirajo v prostoru.

Svetlobo lahko polariziramo tudi umetno, npr. z Nikolovo prizmo ali z velikimi prozornimi foliji. Vzemimo dva polarizacijska folija v obliki pravokotnika (slika 2); oba naj polarizirata svetlobo tako, da je nihajna smer vzporedna z daljšo stranico pravokotnika (na sliki označeno z dvojno puščico). Če damo enega na drugega, tako da se »nihajni smeri« ujemata, potem gre v enem foliju polarizirana svetloba neovirano skozi drugega (prekrito mesto bo le malo manj prozorno). Ko pa premikamo, npr. en folij v navzkrižni legi, postaja svetloba čedalje slabša in popolnoma zgine, ko

Sl. 2: Polarizacijski foliji, na katerih je nakazana nihajna smer z dvojno puščico, so v različnih legah drug na drugem. Svetloba »ugaša« od leve proti desni.

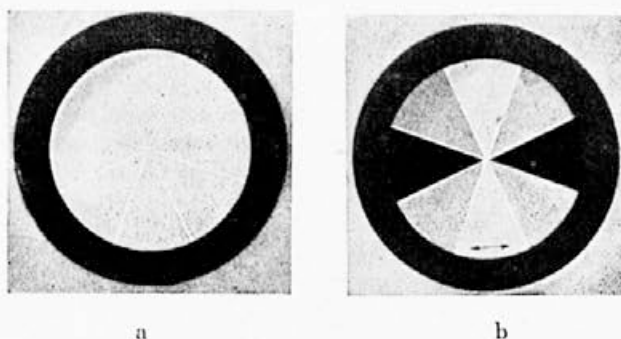
sta folija (nihajni smeri) drug na drugem pravokotna. Pri poševni legi obeh folijev prepušča en folij svetlobo le delno, in sicer tem manj, čim bolj se nihajni smeri razlikujeta.

Izrežimo iz polarizacijskega folija enakokrake trikotnike tako, da je nihajna smer prepuščene svetlobe vzporedna osnovnici trikotnika, in jih zvezdasto zložimo v osmerokotnik (sl.1 desno). Če pogledamo skozi zvezdasti folij proti ploskvi, ki seva navadno svetlobo, so vsi trikotniki enako svetli (slika 3a). Ne bomo spoznali, da je svetloba, ki je prišla v naše oko skozi folij, polarizirana in da niha v različnih smereh. Če pa pogledamo skozenj proti ploskvi, od katere prihaja polarizirana svetloba, so trikotniki različno svetli (slika 3b). Ako menjamo nihajno smer vpadajoče (polarizirane) svetlobe, se »svetlostni vzorec« značilno spreminja.

Jakost in nihajna smer polarizirane svetlobe, prihajajoče z modrega neba, sta odvisni od lege sonca. Pri določeni legi sonca je ta svetloba za vsako mesto na nebu značilna, z drugo besedo, njena nihajna ravnina je na vsakem nebesnem mestu v določenem zakonitem odnosu do lege sonca. O tem se prepričamo, če zvezdasti folij usmerimo na različna mesta neba:

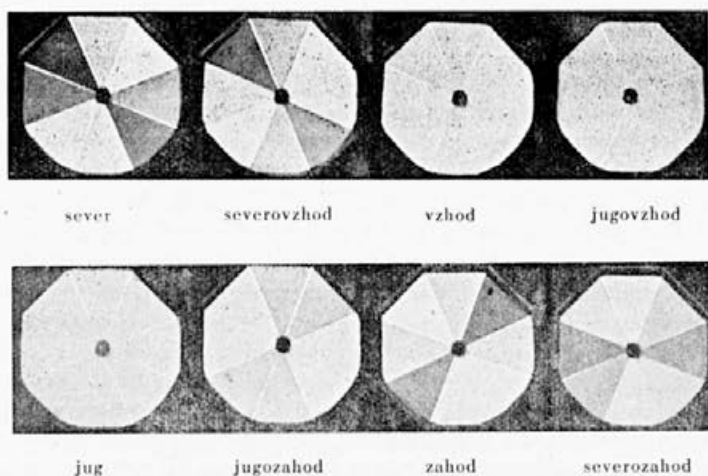
vsako mesto »vtisne« foliju poseben vzorec (slika 4). Ta fizikalna dejstva skušajmo prenesti na razmere v čebeljem očesu glede zaznavanja polarizirane svetlobe.

Čebelje oko je popolnoma drugačno kot človeško. Sestavljeno je iz več tisoč mikroskopsko majhnih klinastih očesc (omatidijev), ki se kot celice

Sl. 3: a — Pogled skozi zvezdasti folij proti svetlemu površju, ki izseva navadno svetlobo; b — proti svetlemu površju, od katerega prihaja polarizirana svetloba z nihajno smerjo, ki jo nakazuje puščica.

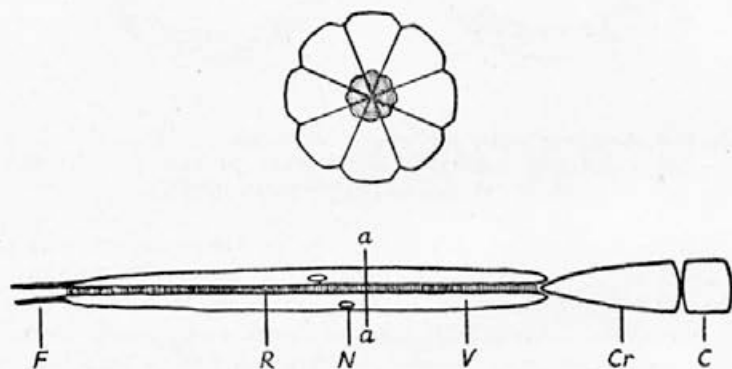
čebeljega satja lepo združujejo v celoto in so tako razporejena, da vsako gleda v drugačno smer. Klinasto očesce je precej zamotano zgrajeno (slika 5): zunaj je prozorna hitinasta pokožnica (roženica), pod njo je kristalni stožec (steklovina), pod tem pa osem podolgovatih vidnih čutnih celic, katerih vsaka ima proti osi očesca obrnjeno »vidno paličico«, rabdomo (ta del očesca je najvažnejši); ob straneh pa so črne pigmentne celice, ki skrbe za optično izolacijo. Oglejte si na sliki prečni presek skozi vidne

Sl. 4: Pogled skozi zvezdasti folij na osem nebesnih strani v višini 45° nad horizontom; fotografski posnetki dne 25. septembra 1949 ob 10. uri.

čutnice očesca! Ali ne spominja na naš zvezdasti folij (oba sta osemdelna)? Mnenja smo, da ta del očesca omogoča zaznavanje polarizirane svetlobe.

Zdaj si lahko predstavljamo, kako nastane v čutnih celicah posameznega očesca zaradi polarizirane svetlobe svetlostni »vzorec«. Ta je oster pri popolnoma polarizirani in medel pri le deloma polarizirani svetlobi, z menjanjem nihajne smeri pa se značilno spreminja. Ker prihaja z različnih mest modrega neba različna polarizirana svetloba (nihajne smeri so različne), nastanejo istočasno v tisočih očescih čebeljega očesa različni »vzorci«, ki pa so vsi vezani na lego sonca. Tako zajamejo z obema sestavljenima očesoma skoraj ves nebesni svod in predelajo v svojih možganih na tisoče vzorcev (teh gotovo ne zaznajo ločeno) v sorazmerno preprost skupen vtis, o katerem nimamo seveda nobene predstave. Na ta način tisočkrat registrirajo vsak najmanjši odklon od smeri letenja.

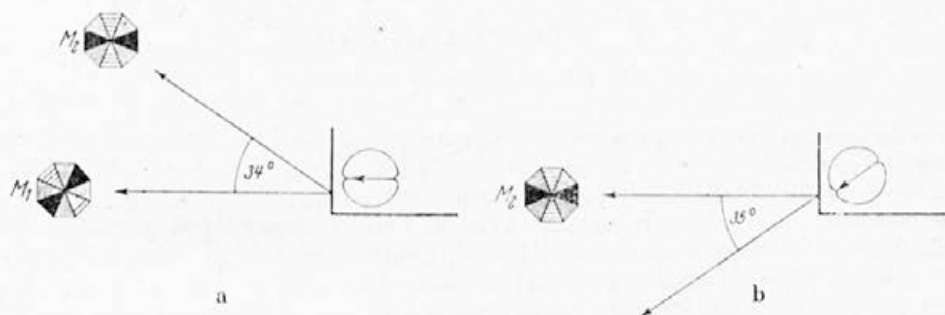
Sl. 5: Podolžni prerez očesca, iz kakršnih je sestavljeno čebelje oko: V — vidne čutnice, N — jedro čutnih celic, R — rhabdomere (notranji deli čutnic), Cr — kristalni stožec, C — hitinasta pokožnica, F — živčna vlakna. — Zgoraj: prečni prerez očesca v črti a — a.

Rekli smo že, da nabiravke s plesi na vodoravni podlagi nakažejo pravo smer le tedaj, če vidijo sonce ali vsaj košček modrega neba. Svetloba modrega neba je polarizirana, čebele jo zaznajo in se po njej orientirajo tako kot po samem soncu. To lahko dokažemo dokaj preprosto.

Opazovalni panj postavimo vodoravno. Šipa nad satjem je pokrita z desko, v kateri je četverkotno okno, nad njim pa leži velik, vrtljiv polarizacijski folij. Panj od strani zadelamo, tako da plesavke skozi okno v deski in folij ne vidijo drugega kot košček modrega neba, npr. na severu. Nebesna svetloba je deloma polarizirana in ima, kakor že znano, na vsakem nebesnem mestu določeno nihajno smer. Polarizacijski folij pa vsili vsem svetlobnim žarkom, ki gredo skozenj določeno nihajno smer. Ako naravnamo folij nad plešočimi čebelami tako, da obdrži prepuščena svetloba isto nihajno smer, kakršno ima na severnem nebu, potem plešejo čebele pravilno naprej in pokažejo proti pasišču. Če pa zavrtimo folij v eno ali drugo smer in s tem spremenimo nihajno smer polarizirane svetlobe, se čebele odklonijo v smislu vrtenja in pokažejo v napačno smer. Zvezo med odklonom plesne smeri od

nihajne smeri polarizirane svetlobe si predočimo s pomočjo zvezdastega folija, ki ga imamo za model očesca v sestavljenem čebeljem očesu. Frisch nam to nazorno razloži v naslednjem poskusu:

Natančno na zahodu od vodoravno ležečega opazovalnega panja nabira zaznamovana skupina čebel sladkorno raztopino. Iz panja vidijo plesavke samo košček modrega neba na zahodu, tj. v smeri k pasišču. Njihovi plesi kažejo proti zahodu. Postavimo zdaj folij tako, da ostane nihajna smer zahodne nebesne svetlobe nespremenjena. Čebele plešejo pravilno naprej; njihov ples očitno usmerja za zahodno nebo značilen »vzorec«, tega pa določa nihajna smer polarizirane svetlobe (slika 6). Ta vzorec (M_1) so imele čebele pred očmi, ko so letele k pasišču. Tudi pri plesu se postavijo tako, da ga imajo pred seboj in pokažejo zato pravilno proti zahodu (slika 6a). Sedaj pa zavrtimo folij za 50° v nasprotno smer od gibanja kazalca na uri.

Sl. 6: Na levi: Čebele iz opazovalnega panja nabirajo na zahodu. Pri plesu se orientirajo po nebesnem vzorcu M_1 , ki so ga imele na poti k pasišču pred seboj. — Na desni: S polarizacijskim folijem smo plesavkam vzorec M_1 spremenili v vzorec M_2 . Pri plesu nakažejo napačno smer in sicer za 35° na levo. Vzrok te »zmote« je v tem, da so pri letu k pasišču imele vzorec M_2 za 34° desno pred seboj (glej levo sliko!) Ker vidijo zdaj le vzorec M_2 in nič drugega, se orientirajo po njem in se tako usmerijo, da ga imajo približno za isti kot na desni, t. j. lete za 35° na levo od smeri k pasišču.

Takoj se spremeni smer plesa in kaže 35° južno od zahoda (slika 6b). Vzemimo zvezdasti folij in pogledjmo skozenj proti zahodu! Videli bomo vzorec M_1 . Če postavimo pred zvezdasti folij polarizacijskega in mu damo isto lego kakor foliju nad panjem, se spremeni vzorec M_1 v vzorec M_2 . Domnevamo, da se isto dogaja v čebeljem očesu. Iščimo z zvezdastim folijem po nebu vzorec M_2 ! Našli ga bomo na enem samem mestu, tj. za 34° severno od zahoda.

Čebele so imele torej pri letu od panja k pasišču vzorec M_1 natančno pred seboj, vzorec M_2 pa za 34° desno pred seboj. Letele so natančno proti M_1 in se držale 34° levo od M_2 . V poskusu (ko smo zavrteli polarizacijski folij) pa smo jim pokazali vzorec M_2 na zahodu, torej za 34° prestavljen na levo. Iz panja so vidle samo ta vzorec (M_2), zato so se pri plesu ravnale po njem in se usmerile za 35° na levo od tega vzorca, kakor prej pri letu k pasišču (z razliko 1° !).

Sposobnost orientiranja po polarizirani svetlobi je velik dar narave. Če je sonce skrito za goro ali če ga prekrivajo oblaki, zadostuje čebelarjem že majhna površina modrega neba, da se po njegovi polarizirani svetlobi orientirajo tako zanesljivo, kakor če bi videli sonce. Zato lahko nabirajo nektar ali obnožino ne samo ob sončnih dneh, ampak tudi, ko je slabše vreme, kar je koristno za čebeljo družino in posredno za čebelarja. Naj pripomnimo, da so sposobnost analiziranja polarizirane svetlobe odkrili tudi pri drugih žuželkah, rakah in pajkih. Videti je, kakor da je umetnost krmarjenja po nebesnem kompasu pri členonožcih široko razširjena. V tem njihovo oko daleč prekaša naše.

UPORABA ČEBELJIH PROIZVODOV V ZDRAVILSTVU

JANEZ GOSPOSVETSKI

Ze zdavnaj so ljudje odkrili v nekaterih rastlinah posebne snovi, ki so mogle bolnemu človeku vrniti zdravje, zdravega pa ohraniti ali ga vsaj okrepiti. Tudi čebelji med je bil v zdravilstvu vedno zelo cenjen. Res mu je sladkor kot sladilu zmanjšal veljavo, toda v zdravilstvu ga ni mogel nadomestiti. Včasih so zlasti medu iz kranjičev pripisovali velik zdravilen učinek. Še pred kratkim sem imel priliko slišati, da je ta med boljši kot sedanji točeni. To se bo marsikateremu čebelarju zdelo neverjetno, vendar je v takšnih domnevah le malce resnice. V nadaljnjem si bomo stvar nekoliko natančneje ogledali, poleg tega pa spregovorili še nekaj besed o zdravilni vrednosti čebeljega strupa in matičnega mlečka.

Stari kranjičarji so pridobivali med zelo preprosto, največkrat s stiskanjem satja. Takšen med je navadno vseboval precej obnožine in ni bil enoten, ker se je skozi vse leto nabiral v satju. Sam sem se prepričal, da ima med, ki je bil dalj časa v satju, svojevrsten, izredno prijeten okus. Ali pa je s tem kaj pridobil na zdravilnosti, je seveda drugo vprašanje. Važnejše se mi zdi, da je med iz kranjičev mešan, torej nabran na različnih cvetlicah. Zato najdemo v njem različne vrste cvetnega prahu. Ravno cvetnemu prahu pa pripisujejo nekateri veliko zdravilno vrednost, čeprav vsebuje le beljakovine, olja in vitamine.

Izmed številnih rastlin, ki jih uporabljamo v zdravilne namene, prihaja pri določeni bolezni navadno samo ena v poštev. Isto velja za cvetni prah, pri medu pa odloča to, ali je ta cvetni prah v njem, ali ne. Razumljivo je, da ga bomo prej našli v medu, ki je bil nabran na različnih cvetlicah kakor v tistem, ki izvira samo iz ene vrste cvetov. Zato je mešani med zdravilnejši kakor sortirani. Kako važna so pelodna zrnca v medu, pa je razvidno že iz tega, da lahko le-ta popolnoma spremenijo kakovost nektarja in s tem seveda tudi medu. Tako je znano, da nektar nekaterih rastlin sam po sebi ni strupen, pač pa so zdravju škodljiva pelodna zrnca, ki so v njem (Gruch, Maurizio, Poltjev). Vse to nam dokazuje, da odločajo o zdravilnosti medu predvsem pelodna zrnca, ki so v njem.

V novejšem času dodajamo medu ne samo matični mleček, ampak tudi cvetni prah. Žal, da nekateri čebelarji to zlorablajo in zahtevajo za take mešanice nezaslišane vsote. Često tudi primešavajo cvetni prah v nepravilnem razmerju. Letos sem videl v neki hiši dvokilogramski kozarec, poln medene brozge. Gospodinja mi je povedala, da jo muči revmatizem in da se na splošno počuti zelo slabo. Ker je jemala že najrazličnejša zdravila, a ji niso nič pomagala, so ji svetovali, naj preizkusi še med s cvetnim prahom. Pričela je uživati tak med, a ker ni bilo nobenega zboljšanja, je naročila čebelarju, naj ji napravi zdravilo z »močnejšim dodatkom«. Čebelar je bil uslužen, pa ji je natrosil v med toliko cvetnega prahu, da je nastala praveca brozga in bi moral imeti človek izredno trden želodec, da bi lahko kaj takšnega užival.

Tudi matični mleček je predmet zanimanja bolnih ljudi. O njegovih čudovitih lastnostih krožijo naravnost alarmantne vesti, koliko pa je v njih resnice, še danes ni dognano. Na čebelarskem kongresu v Rimu leta 1958 so bila mnenja o njegovi zdravilni vrednosti deljena. Mnogi uživavci matičnega mlečka so bili razočarani, ker ni bilo uspeha. M. Š., ki je uživala matični mleček po navodilih, mi je rekla: »Zapravila sem 11.000 din, sedaj pa bom odšla v dom onemoglih.« Lastnik zemljišča, na katerem stoje ameriški panji, ki so družbena last, prejema letno kot odškodnino nekaj kozarcev matičnega mlečka. Na moje vprašanje, kakšne izkušnje ima z njim, se mi je nasmejal, potem pa dejal: »Prestar sem, da bi mi mogel mleček kaj pomagati. Morda je strjeni med že sam po sebi bolj olajševalno vplival kakor mleček, ki je bil v njem. Užival sem ga, ker sem ga pač dobil zastonj. Da bi ga kupoval, je predrag.« No, in prav je imel. Tista malenkostna količina mlečka, ki je v medenem pripravku, ne more kaj prida koristiti. Po ugotovitvah Maks-Planckovega inštituta za biološko kemijo v Münchnu (profesor Butenandt in dr. Rembold) vsebuje matični mleček 65 % vode, 12,5 % beljakovin, 12,5 % sladkorja in 6 % maščob. Preostali 4 % odpadejo v glavnem na vitamine B kompleksa, acetilholin,aminsko kislino, biotin in pteridin, a ravno v teh, nazadnje naštetih snoveh, ki jih je zelo malo, naj bi bila zapopadena vsa učinkovitost mlečka. V 1 g mlečka, ki ga čebelarji navadno dodajajo 500 g strjenega medu, bi jih bilo le 0,04 g, to je 40 mg. Ker naj bi bolnik jemal trikrat na dan po eno žlico te mešanice, ki tehta približno 10 g, bi dnevno prejel 2,4 mg učinkovitih snovi. To pa je odločno premalo, kajti samo vitamina B₆ potrebuje telo na dan 4 mg. Seveda bo marsikdo zatrjeval, da ga je matični mleček ozdravil, ko je porabil zgolj eno dozo tega preparata. Kako je s tem, naj pokaže tale moj primer: Leta 1956 sem začel poleti nenadoma močno hirati. V nekaj mescih sem tako shujšal, da so mi bile vse obleke prevelike. Naravnost strah me je bilo, če sem se pogledal v zrcalu, saj sem postal tako »oglat«, da bi skoraj samega sebe ne prepoznal. Shujšal sem skoro za 20 kg. Ker načina življenja in prehrane nisem spremenil, sem bil prepričan, da sem zbolel za rakom. Odločil sem se za temeljit pregled pri znanem ljubljanskem zdravniku. Ta mi je po rentgenski preiskavi napisal recept za zdravila. Usoda je hotela, da takrat nisem imel denarja, s katerim bi jih lahko kupil. Skoraj pol leta sem ostal brez njih. Edino, kar sem mogel storiti za svoje zdravje, je bilo to, da sem namesto mlečne kave užival zjutraj in zvečer le mleko in kruh, namazan z

medom. Stanje se je pričelo hitro popravljati, tako da sem bil v enem letu spet takšen kot pred obolenjem. Recept hranim še danes, zdravil pa nisem z njim nikdar dvignil. Če bi bil takrat na tisti recept kupil zdravila, bi bil prepričan, da so mi samo ona pomagala spet na noge, in če bi takrat užival matični mleček, bi z vso gotovostjo trdil, da je zares odlično zdravilo. Da, da — tako je s to rečjo! Preveč je reklame in premalo dokazov za učinkovitost mlečka. Posamezni primeri ozdravljenja po jemanju tega pripravka temelje na avtosugestiji. Tudi lurška voda je sama po sebi Blažev žegen, vera v njeno čudežno moč pa je le ozdravila marsikaterega bolnika. O tem pričajo neštete bergle, ki danes vise ob lurški votlini. Prepričan sem, da bi medicina z veseljem uvrstila med zdravilna sredstva tudi matični mleček, če bi se dalo dokazati, da je tega vreden. Le zakaj bi dopustila, da bi ljudje tedne, mese in leta bolehal, ter po nepotrebnem obremenjevali zdravnika, ko pa je zdravljenje z njim tako preprosto? Toda mleček ni danes še prav v nobeni državi priznan kot zdravilo. Čebelarji bi seveda radi videli, da bi dali s kakim čebeljim proizvodom svoj doprinos tudi medicini. Ko premišlujem in zasledujem zapiske o tem v inozemstvu, pa imam vtis, da bomo še dolgo ostali le pri željah...

Končno še nekaj o čebeljem strupu! Strup, ki ga čebela izloča skozi želo, zelo koristno uporabljamo pri revmatičnih obolenjih. Le žal, da je pridobivanje čebeljega strupa v zdravilne namene precej težavno. Neposrednih pikov se mnogi bolniki boje, kdor pa je dovolj pogumen, naj si kar privoščita preprost in najcenejši način zdravljenja revme! V letih svojega čebelarjenja sem imel večkrat priliko videti, da je ta način bolj ali manj uspešen. Prvi, ki je menda uporabljal čebelji strup v zdravilne namene, je bil dr. Terč iz Maribora. Preizkusil je 39.000 čebeljih pikov na 173 revmatično bolnih ljudeh s popolnim uspehom. O tem je objavil v letu 1888 obširno razpravo. (Der Imkerfreund 1961, stran 164.) Marsikod v inozemstvu že na debelo pridobivajo čebelji strup in ga uporabljajo v medicini. Morda bi bilo umestno, da bi se tudi mi temu posvetili, saj je menda vsak drugi človek pri nas revmatičen. Sedaj, ko je naše farmacevtstvo doseglo že prav lepe uspehe, gotovo ne bo zadela takšna proizvodnja na nepremostljive težave. Čebel pa imamo tudi dovolj. Za pridobivanje strupa so potrebne predvsem starejše čebele. Po izkušnjah, ki jih ima na tem področju industrija Mack v Illertissnu, nimajo mladice skoro nič strupa. Baje je njegova proizvodnja pri čebelah odvisna tudi od prehrane. Tako naj bi bile čebele, ki trpe na pomanjkanju obnožine, brez njega v strupnem mehurčku. Strup pridobivamo tako, da prisilimo čebele k piku v blazinico, ki je na poseben način preparirana. Ko je blazinica dobro prepojena s strupom, jo izlužimo. Proizvod lahko uporabljamo v tekočem stanju kot injekcije, ali pa v posušenem kot dodatek k maži, v kateri je vse polno steklenih, s prostim očesom nevidnih drobcov. Stekljeni drobcji napravijo med vtiranjem v kožo na njej majhne ranice, skozi katere pronica strup v telo.

Iz navedenega je razvidno, da imajo nekateri čebelji proizvodi precejšen pomen v zdravilstvu. Semkaj spada brez dvoma tudi med, o katerem vemo, da jača kondicijo in preprečuje v nekaterih primerih bolezni. Toda to velja le za pristen in pravilno pridelan med. Dolžnost vsakega čebelarja je, da postreže samo s takim medom svojim strankam.

O VIŠINI SATA

IVAN RAK

IV

V lanskem letniku Slovenskega čebelarja sem opisal svoje izkušnje, ki sem si jih pridobil z znižanimi AŽ-satniki. Kakor je razvidno, se znižanje ni obneslo. Sledilo je spoznanje, ki je potrjevalo mnenje sočebelarjev. Čebelarjenje z znižanimi okviri pri obstoječem načinu čebelarjenja (pod tem načinom si predstavljam čebelarjenje z enim plodiščem, enako velikim mediščem, s širjenjem gnezda in prestavljanjem — torej AŽ-način čebelarjenja) pri meni ni bilo uspešno; pri uporabi dveh višin za plodišče je bil razvoj družine sicer boljši, toda način čebelarjenja v celoti ni ustrezal.

Težko mi je bilo, ker sem na napačno pot speljal toliko drugih čebelarjev. To napako sem želel popraviti in sem jo vsaj s tem, da sem jo takoj priznal, ker s trmastim vztrajanjem pri nečem (kar se pri nas posebno v čebelarstvu rado dogaja), bi ne koristil napredku, le podaljšal bi bil slepomišenje v Savinjski dolini. Tako pa je danes tu le še nekaj panjev z znižanimi satniki in pa: izkušnje, ki so nam služile za preorientacijo k drugemu načinu čebelarjenja.

Take »polomije« imajo lahko dve posledici: ali vzamejo tistemu, ki jih doživi vsako veselje do dela, pri katerem je doživel neuspeh, ali pa ga opogumijo, da se še z večjo vnemo loti dela na tem področju. Zadnje se je dogodilo meni.

Od tistikrat pa do danes sem posvetil izpopolnjevanju v čebelarstvu nešteto ur. Kaj vse sem preizkušal, pričajo najzgovorneje skladovnice poskusnih panjev, ki so sedaj prazni... In na podlagi vsega tega si upam danes stopiti pred slovenske čebelarje s svojo drugo trditvijo (prva je bila, da so ameriški panji primerni tudi za čebelarjenje v Sloveniji!):

»Višina satnika 26 cm zunanje mere (kar ni v slovenskem merilu niti 25 cm čiste višine sata!) pri obstoječem načinu čebelarjenja ne zadostuje v nobenih, torej tudi ne v slovenskih pašnih razmerah za razvoj družine do tiste moči, ki je potrebna, da nam da maksimalno množino medu! Vsako, četudi najmanjše znižanje višine zavira razvoj družine tako, kot ga zvišanje (seveda do neke določene višine!) pospešuje!« Do kam naj bi v tej smeri šla naša pot, pa bi pokazala razprava, v kateri bi se pogovorili o moči čebelje družine in prilagajanju le-te raznim pašnim razmeram.

Ko sem torej v dosedanjih izvajanjih dokazal, da je vpliv višine sata na razvoj družine v slovenski čebelarski literaturi nerazčiščen, in v zvezi s tem prikazal izkušnje savinjskih čebelarjev, bi se v nadaljevanju seznanili, kako je s to stvarjo v ostalem čebelarskem svetu.

Najbolj razširjen je Langstroth-Rootov panj (LR). Pravijo, da čebelari v njem nad 90 % čebelarjev v ZDA, Južni Ameriki, Kanadi, Avstraliji, Novi Zelandiji itd. Satnik tega panja je visok 25,2 cm (dolg 44,6 cm). Popsod, kjer je ta panj razširjen, prezimujejo družine v dveh nakladah, iz česar sledi, da je višina plodišča nekako 42 cm primerna za razvoj družine.

Panj, ki je tudi zelo razširjen (delno v prekomorskih deželah, še bolj pa v Evropi, predvsem v ZSSR, Franciji, Angliji in Italiji, pri nas pa v južnih krajih države) je Dadantov oziroma Dadant-Blattov panj. (V Slov. čebelarju 1956, str. 56 se ta panj istoveti z amerikanci na sploh, kar seveda ni pravilno in iz česar izvira druga nepravilna trditev, da je DB panj v svetu najbolj razširjen!) Pri tem panju uporabljajo enojno plodišče z višino okvirov 30 do 33 cm (z malo izjemo v ZSSR, kjer baje preizkušajo eno in pol do dve višini kot plodišče).

V LR in DB panjih čebelarijo v krajih z najrazličnejšo pašo. To je razvidno že iz naštevanja držav, kjer sta razširjena. V Slov. čebelarju 1962, str. 61 beremo, da v LR-panju pretežno čebelarijo tudi v Grčiji, ki naj bi imela jugoslovanskim podobne pašne razmere. Večkrat slišimo, da si ti panji utirajo pot v vzhodnoevropske države, kjer prav tako ni posebno ugodnih pašnih razmer. Tudi za čebelarje nekaterih drugih držav z ne najboljšimi pašami vemo, da čebelarijo v panjih z razmeroma visokimi sati (npr. Belgija). To omenjam zato, da bi morda kdo ne domneval, da je na visokost satnikov vplivala izključno paša v tistih krajih.

O Švici trdimo, da je na splošno, posebno pa, kar se čebelarstva tiče, napredna država. O kakih bajnih donosih v tej deželi ne moremo govoriti. Pustimo ob strani sistem njihovega panja in pogledjmo, kako je pri njih z višino satnika. Tovariš Lončarevič piše v Slovenskem čebelarju 1960, str. 183, da so višino satnika zvišali od 27 na 30 cm. (Naj nas ne moti, če je višina švicarskega okvira v našem listu 1956, str. 101 navedena napačno tj. 34,5 cm!)

Ameriški čebelar Farrar čebelari s satom, ki je visok 16 cm, uporablja pa kot plodišče 2—3 naklade in meni, da je višina od 28—42 cm nekako primerna.

Hrvaški čebelarji uporabljajo Antoniolijev satnik (višina 20 cm, dolžina 40 cm). Četudi se v naši literaturi ta okvir povsod omenja kot Zandrov, ga bom imenoval Antoniolijev tako dolgo, dokler se ne bom prepričal, da ga je dr. Zander opisal kdaj poprej kot v svoji, leta 1950 izišli knjigi »Die Zucht der Biene«*, kajti Antonioli je o njem pisal v »Jugoslovanskem pčelarju« že leta 1925. V po Kataliniću preurejenem panju s temi satniki čebelarimo tako, da vzamemo za plodišče dve nakladi, kar nam opisuje tudi »Sodobno čebelarstvo«. Na Hrvatskem, kjer je zelo razširjen AZ-panj, je del čebelarjev povišal satnik na 30 cm (Locov panj).

Srbski čebelarji čebelarijo največ v DB-panju s 30 cm visokimi satniki. Tov. Jevtić je predlagal zadnji čas povišanje okvira na 33 cm (glej Slov. čebelar 1961, str. 118). Kot mi je sporočil v zasebnem pismu, so se za to zavzemali predvsem vojvodinski čebelarji.

Tudi med Slovenci jih je mnogo, ki čebelarijo v panjih z višjimi satniki. Tu bi omenil predvsem Kirarja. Če smo si na jasnem, da je on čebelar, ki ga po podjetnosti in razgledanosti v čebelarstvu ne dosegamo, se upravičeno vprašamo, zakaj je svoj prvotni satnik $30,2 \times 30,1$ povišal na menda 33 cm. Bodimo uverjeni, da tega ni storil brez tehtnih razlogov.

* Prva izdaja te knjige je izšla leta 1920. (Op. uredništva)

Iz naše fanatične privrženosti k AŽ-panju in satu se včasih kdo tudi pošali. Prav o višini našega satnika sem pred kratkim bral tole (čas, kraj in ime sem izpustil, vsebino pa natančno navajam): »Takrat je bil tam in tam čebelarški kongres. Nekdo je želel dokazati, da smo osvojili (Slovenci) okvir 40×25 cm zato, ker smo spoznali, da zalega matica le v krogli s premerom 25 cm in ne več. Medtem je dokazano, da je matica zalegala tudi na okviru 40×40 , torej preko premera 25 cm, a ni bilo opaziti, da bi se ji zaradi tega zvrtilo v glavi. To kaže, kakšna je strokovna vrednost teh poskusov in kako zaradi tega nastaja škoda v našem čebelarstvu.« Kot je iz opisanega razvidno, čebelarji v svetu:

a) delno z višjim satnikom, kot je AŽ,

b) pretežno pa z nižjim, vendar v tem primeru uporabljajo dve višini za plodišče,

kar pomeni, da so si čebelarji v svetu edini v tem, da je za razvoj družine le potrebno višje plodišče — po navedenem sodeč pač najnižje z nekako 30 cm zunanje mere.

(Dalje prihodnjič)

KAKO SO VRHNIŠKI ČEBELARJI ULOVILI MEDVEDA

PETER NOVAK

K Stampetovemu mostu v okolici Vrhnike vozijo čebelarji čebele na hojevo pašo. Svet je tamkaj hribovit, poln globač in iz zemlje štrlečih skal. Poraščen je z jelkami, smrekami in raznim grmovjem. Ravnega prostora, primernega za postavitev panjev, je prav malo, kljub temu pa jih je bilo letos tamkaj razpostavljenih okrog 400. Tudi moje čebele so bile zraven in prav tako čebele še treh članov smledniške čebelarške družine, kateri tudi jaz pripadam.

Te gozdove pa je imel v svoji oblasti medved, ki je zadnja tri leta delal čebelarjem velike preglavice. Odnášal je satje iz panjev, otrsals roje z vej, a če se mu je zahotelo, zadel na ramo prašilček in ga odnesel v svoj brlog. Čebelarji so se jezili in godrnjali, mrcini pa nikakor niso mogli priti do živega. No, če bi odkrili njen brlog, potem bi jo že zbezali iz skrivališča. Toda kako, ko ni pustil medved drugega sledu kot odtise šap v blatnem kolo-vozu. Ne vem, koliko časa bi ta nepridiprav še pobiral davek od čebelarjev, če se ne bi sam ujel, ali bolje povedano, če ga ne bi izdale čebele.

Dne 8. avgusta popoldne sta šla po končanem delu čebelarja z Vrhnike pogledat k svojim čebelam, ki sta jih pasla malo više od mene. Ko se približata mojim panjem na kakih sto metrov, oba naenkrat obstaneta. V zraku se vrtili nešteto čebel in glasno šumenje udarja na njuna ušesa.

»Roj!« pravi Miha. »Kar malo počakajva, da bova videla, kam se bo usedel. Potem ga bova že kako ogrebla in spravila v panj. Prav bo prišel tebi ali meni, saj je najdenček po navadi zelo priden.«

Čakata in čakata, toda roj se noče uvesti. Čebele silijo pod neki grm, se nekaj časa tam zadržujejo, pa spet odletavajo. Čebelarja postajata nestrna. Ko uvidita, da se ne nameravajo združiti v grozd, pristopita bliže h grmu. Eden od njiju odmakne vejevje in kaj zagleda? V skalnati kotanji je zloženih osem medenih satov iz AŽ-panja. Takoj sta si na jasnem, zakaj se roj noče uvesti. Saj to ni roj, ampak le čebele odnašajo med iz satov. A odkod to satje? Kdo ga je prinesel semkaj in kakšne namene ima ž njim? Takoj spoznata, da si zastonj belita glave s takimi vprašanji. Čebel je čedalje več in, če pojde tako naprej, bo satje kmalu prazno. Omedeta ga in odneseta na varno mesto. Ko to napravita se spogledata. »Medved!« se zasmeye Andrej. »Prekleta mrcina!« zarobanti Miha. »Sedaj te imamo. Nekje si izmaknil sate, jih tukaj skrili, ko se bo naredila noč, boš pa prišel ponje, da jih odneseš v svoj brlog. Pa ne boš pihal kaše! Veš kaj, Andrej? Obvestiva o tem Jožeta in Franceta, ki je razen čebelarja še lovec povrh. Ta bo dal na ramo kanon in gremo zvečer vsi skupaj v zasedo. Naj mu France ustroji kožo, drugače nam ne bo dal miru.«

Rečeno, storjeno! Odpravita se domov in poiščeta predlagana zaveznika. Po kratkem posvetovanju je načrt narejen, samo France noče vzeti s sabo kanona. Pravi, da je medved zaščiten in, če ga hoče ubiti, mora imeti posebno dovoljenje za to. Bolje je, da pusti kanon doma, kajti ob pogledu na mrcino bi ga lahko zgrabila lovska strast, da bi nehote ukrivil prst na petelinu. Vtakne pa vseeno za pas »ta mal pihavnk«, ki ga nosi drugače s sabo le za osebno varnost.

Nekoliko pred sončnim zahodom zasedejo vsi štirje motorna kolesa in jekleni konjički jih ponesejo po glavni cesti do Logatea. Tam zavijejo na levo, potem pa se obrnejo nazaj na staro cesto. Čeprav je pot daljša, store to zato, da ne bi zmotili medveda, ko bi brenčali mimo njegovega brloga. Ko so na mestu, poskrijejo motorje v grmovje in prinesejo satovje na prejšnji prostor. Potem se še sami poskrijejo. Vsak izbere za skrivališče primerno rogovilasto drevo, da bi bili varni pred šapami, če bi se medved slučajno spustil z njimi v borbo.

Mrak se polagoma gosti v noč. Zvezde zvedavo gledajo z jasnega neba na zemljo. Nedaleč od zasede se oglašja srnjak s svojim zadirčljivim »bav, bav,« češ kaj me motite v tem času, ko je svatovanje na višku. Pa se kmalu umiri in obmolkne. Nastane tišina. Vendar ne za dolgo. Iz daljave prihaja brnenje motorja, ki se naglo približuje, a kar naenkrat utihne. »Kaj je to?« sprašujejo skrivači drug drugega. »Najbrž je zapozneli čebelar, ki kontrolira svoje čebele,« pojasnjuje eden izmed njih. Medtem pa že počí suha veja. Brž nato še ena. Slišati je pritajene stopinje. Živci so napeti kot strune, srca bijejo s podvojeno silo. Iz teme se izlušči črna gmota in se počasi približuje satom pod grmom. Čebelarjem silijo klobuki nekam v zrak, čeprav jih pritiskajo nazaj na glavo. Medved meni nič, tebi nič pobira sate iz kotanje in jih godrnjaje naklada v naročje. Že misli odhlačati nazaj, od koder je prišel, ko zadoni iz štirih grl hkrati mogočen »Stoj!« Mrcina zarjove, kot bi ji krogla predrla pleča, in obstane. Čebelarji ga naglo obkolinjo in mu posvetijo z žepnimi svetilkami pod brke. Ko si ga dodobra ogledajo, vidijo, da ni medved, ampak čisto navaden človek. Takoj ga spoznajo. Imeli so ga

že dolgo na sumu. Kar se oglasi Andrej: »Hej, France! Sedaj pa le polovsko oceni trofejo, da bomo videli, koliko točk ji pripada.«

»Za ocenjevanje tega medveda,« reče France, »pa nimam prave formule. No, če bi bila mlada medvedka, bi jo že kako ocenil. Tako pa predlagam, da rokomavha odženemo na miličniško postajo! Naj tam presodijo, koliko točk je zaslužil.« S tem predlogom se razen ujetnika vsi strinjajo. Odvedejo ga do motorja, ki ga je imel skritega v grmovju. Na njem je nahrbtnik, čisto prepojen z medom. Medtem ko zлага medved v človeški podobi sate v nahrbtnik, pa Jože nekam čudno viha svoj nos in menca z nogami, kot bi brisal stopala ob travo. France ga nekaj časa molče opazuje, a se ne more vzdržati, da bi ga ne vprašal, kaj mu je.

»Kaj naj mi bo?« pravi Jože, »Saj imaš nos! Malo potegni sapo vanj, pa ne boš več spraševal.«

»Aha!« prikima France. »To mi pa že dolgo časa udarja v nos. Ampak stvar je taka: vsaka ujeta divjad pušča v strahu od sebe iztrebke. Nič ni čudnega, da jih tudi tale naš medojed. Toda nič se ne bojte, da bi kaj izgubil, saj ima gate in še te so spodaj zavezane. Tisto obnožino pa bo že doma osmukal raz beder.«

Potem zabrni pet motorjev in kolona se odpelje po cesti: dva motorista spredaj, dva zadaj, tat na svojem motorju v sredi. Ko prispe kolona do njegovega brloga, ki je registriran pod zaporedno številko 22, bi jo medved skoraj popihal v svoje skrivališče, a mu France s pihalnikom pokaže pot naprej. Na postaji ljudske milice je prebrisanec vse priznal. Povedal je, kako se piše, da je po poklicu cestar in iz katerih panjev je pokradel medeno satje.

Vest o tem dogodku se je naglo razširila med čebelarji, ki so pasli čebele pri Štampetovem mostu. Prihiteli so na pasišče in začeli odpirati panje. Tedaj so se šele prepričali, da škoda ni majhna. Vsak, ki ni imel svojih čebel trdno pod ključem, je plačal temu medojedu precejšen davek. Vsakemu je spraznil med iz enega ali dveh panjev, nekaterim tudi iz treh. Čebele je omedel, ometene sate odnesel domov in jih po točenju vrnil nazaj v panje. V naglici, s katero je navadno delal, pa se je večkrat zmotil, tako da je sate zložil v čisto tuje panje in še te postavil narobe. Neki čebelar je shranil pri njem točilo, ker je mislil, da bo tam bolj varno kakor v gozdu za panji. Pa se je zmotil. Sedaj je ugotovil, da je tatinski cestar z njegovim točilom točil sate, ki jih je pobral ravno iz njegovih panjev. Ko je prišel točilo iskat, da ga odpelje s čebelami domov, je videl, da je še vse medeno. Tudi meni je odnesel precej medu in sati, ob katerih se je osmolil, so bili prav iz mojega panja.

Medu je cestar toliko natočil, da ga je prodajal. Ker pa je imel sam le dva bora panja, se je izgovarjal, da ga prodaja za nekega drugega čebelarja.

Vrhniškim čebelarjem se s tega mesta najlepše zahvaljujem za njihovo požrtvovalnost. Francetu, ki je čebelar in lovec, pa svetujem, naj drugo leto, če se bo zopet pojavil medved v gozdovih ob Štampetovem mostu, napolni naboj namesto s šibrami z debelozrnato soljo in pomeri s puško tja, kjer bo imel tat najbolj napete hlače.

FRANC BABNIK

Ob Savi, tik ob njenem levem bregu nasproti postaje Kresnice, je skoraj 40 let pasel čebelice Franc Babnik. Rojen je bil leta 1867 v Žgornji Šiški. V znani ljubljanski tovarni Polak se je izučil v usnjarski stroki. Leta 1920 se je priženil na že upe-

ljani manjši obrat za strojenje kož v Verneku pri Kresnicah. V začetku je hodil z usnjem tudi po sejmi; zato je imel zelo velik krog znancev in prijateljev.

Ker je bil že njegov oče čebelar in prav tako vsi njegovi bratje, od katerih je danes še pet živih, je tudi on okrog leta 1924 začel čebelariti. Imel je navadno okrog 30 AZ-panjev, ki jih je vzgledno oskrboval. Dokler je le mogel, je redno prihajal na čebelarstvo sestanke in predavanja. Bil je vedrega značaja in tudi sicer dobrih rok. Ker je bil v čebelarstvu zelo izveden, so čebelarji radi zahajali k njemu na posvete. Umrl je 1. oktobra 1962, zadet od kapi. Pokopan je na pokopališču v Hotiču pri Litiji. Vsi, ki smo ga poznali, ga bomo ohranili v najlepšem spominu. Odboru društva, pa je silno neprijetno, da je zvedel za njegovo smrt šele potem, ko je bil mož že v grobu.

Dom, obrt in čebelice je prevzel po njegovi smrti v oskrbo njegov sin. Upamo, da bo tudi on tako zvest naši organizaciji, kot je bil njegov rajni oče.

Odbor društva Litija

MATIJA JALEN

Ni ga več. Dne 20. julija 1962 je zapustil svoje ljubljene čebele in domače. Odšel je veteran Janševega kova. Spremili smo ga na pokopališče v Rodinah. Zelo ga bo pogrešala čebelarica družina Breznica. Bil je njen ustanovitelj in dolgo vrsto let marljiv sodelavec.

Težko se je prebijal skozi življenje, saj ni bilo nikoli odveč kruha za obilo

lačnih ustec. Čebelice so mu bile vse: razvedrilo, uteha in pomoč v stiski. Zelo rad je bil v družbi čebelarjev in, kadar se je oglasil k besedi, so vsi napeto prisluhnili. Je pa tudi imel kaj povedati iz svojih bogatih izkušenj. Škoda, da so sedaj vse te izkušnje z njim vred pokopane. Nič več ga ne bomo slišali, toda v našem spominu bo še dolgo živel.

Valko Razingar

JANEZ VERLIČ

V zgodnji jeseni, dne 11. septembra 1962 je zahrbtna bolezen izrgala iz skaruške čebelarice družine vnetega čebelarja Janeza Verliča v najboljših moških letih. Rodil se je tik pred prvo svetovno vojno dne 20. aprila 1914 v Smedniku. Leta 1942 se je nase-

selil v Skaručni. Ker je imel le majhno posestvo, se je zaposlil pri SETA v Tacnu pod Šmarno goro, kjer je bil zelo priljubljen v svojem delovnem kolektivu.

Čebelarjenja se je že kot mlad fant naučil pri učitelju Rupretu v Smedniku. Vendar takrat ni imel možnosti, da bi si nabavil čebele. Toda, ko je prišel v Skaručno, si je kmalu postavil ličen čebelnjak. Po vojni je z veseljem sodeloval v naši čebelarski družini in z ljubeznijo gojil čebelice. Poslednje leto je zaradi boleznih moral pustiti delo v tovarni, čebelar pa je do zadnjega posvečal svojo skrb. Bil je res napreden čebelar, ki je znal družiti prijetno s koristnim.

Prezgodnja smrt je, dragi Janez, potrla ne le tvojo družino, ženo in štiri otroke, ampak je prizadela tudi našo čebelarico skupnost. Odšel si od nas in od svojih čebel, v našem spominu pa boš še dolgo živel kot skrben čebelar in zvest član čebelarice družine. Počivaj v miru sredi lepega skaruškega polja!

Čebelarica družina Skaručna

Pršica se širi z zaletavanjem čebel in trotov od čebelnjaka do čebelnjaka. Zato lahko ohranimo svoje čebele zdrave, če so tudi sosedni čebelnjaki zdravi. Torej nam ne more biti vseeno, kako je z zdravjem čebel pri sosedu.

Pršico največkrat prenašajo roji. Ti so posebno nevarni, ker družine, ki so le malo pršičave, dozdevno rade rojijo in, ker roji neredko preletijo velike razdalje, se lahko naenkrat pojavi bolezen tudi v popolnoma neokuženih krajih. Rojev neznanega porekla potemtakem ne bi smeli sprejemati.

Zanimiv je tale zamotan primer: Pred leti je bil neki uslužbenec premeščen iz večjega, s pršico močno okuženega mesta na podeželje, kjer do takrat niso poznali pršičavosti. Seveda je vzel čebele s seboj, vendar brez predpisanega spričevala o zdravju družin. Na novem mestu je čebele podaril čebelarju v majhni vasi. Ta čebelar pa je bil mojster skaza, kajti svojih panjev ni opravljal sam, ampak jih je prepustil oskrbi nekega večjega čebelarja iz manjšega sosednjega mesta. Ta »veliki« čebelar pa je oddal nekaj čebel v 4 km oddaljeno vas. Kmalu nato se je usedel v bližino čebelnjaka nekega čebelarja iz še bolj oddaljene vasi roj neznanega porekla, ki ga je ta seveda ogrebel in usadil v panj. Posledice niso izostale. Povsod so sedaj tamkaj odkrili pršičavost, najhujšo pri prvem čebelarju, ki je dobil v dar preseljene čebele. Po nekaki verižni reakciji so torej bile na štirih mestih čebele okužene s pršico.

Tudi z razpošiljanjem matič se lahko razširja pršica. Zato morajo biti vzrejevalci vedno pod nadzorstvom.

S. R.

Med tudi za diabetike. Diabetikom so prepovedana vsa sladila. Moderna živilska znanost pa je le začela preizkušati, v koliki meri bi se dal uporabiti v njih prehrani med. Kaj pravi o tem znani zdravnik dr. Koch?

»Zelo verjetno je, da je pri sladkorni bolezni med celo koristen, ker bi utegnil hormon, ki ga vsebuje, nadomestiti

manjkajoči insulin. Dalo se je dokazati na sladkorno bolnih psih, da med v njihovi krvi količine sladkorja ne zvišuje, ampak znižuje, in sicer v večji meri kakor pri zdravih živalih. To je razumljivo, saj mora pri pomanjkanju insulina, potrebnega za izkoriščanje sladkorja, holinski hormon sam zase imeti večji učinek, kakor če je insulin pričujoč in njegovo delovanje ta hormon zgolj okrepi. Ti nedvoumni izsledki na živalih so raziskovavce privedli do tega, da so začeli delati previdne poskuse na sladkorno bolnih ljudeh. Vsi so se iztekli v prid medu.«

Načeloma bi potemtakem sladkorne bolezni ne smeli zdraviti tako, da bi organizmu odtegovali tvorce sladkorja, ampak tako, da bi odstranjevali funkcijske motnje. Kot primer bi lahko navedli: Če stroj ne porablja pravilno olja, s katerim ga mažemo, škode ne odstranimo s tem, da ga sploh več ne mažemo. Ravno nasprotno je umestno! Podobno je, če diabetiku prepovemo vse jedi, ki tvorijo sladkor. Vprašanje je le, katero vrsto sladkorja naj njegovemu organizmu dovajamo. Po novih znanstvenih dognanjih je torej to: **med!**

Po »Südwestdeutscher Imker« S. R.

Tudi šumi spadajo k čebelji govorici, poudarja dr. Herald Esch v časopisu »Bienenvater«. »Če zasledujemo,« pravi, »plesavke z mikrofonom, se lahko prepričamo, da niso neme.« Med osmičenjem, s katerim vzpodbujajo pašne čebele svoje tovarišice k iskanju hrane, proizvajajo plesavke zelo glasen šum. Njih šum dosega v razdalji enega centimetra 70—90 fonov, torej približno dvojno jakost normalnega govornega glasu. Čebelar lahko ta šum dobro sliši, če si konec gumaste cevi vtakne v uho in z drugim koncem zasleduje plesavko. Šum ni nepretrgan, ampak je sestavljen iz večjega števila impulzov; podoben je zelo hitremu bobnanju. Če zasledujemo plesavke, ki vabijo na različno oddaljena krmišča, lahko ugotovimo, da traja šum natančno tako dolgo kakor ples. Dr. Esch je nadalje dognal, da ostanejo posamezne

čebela med plesnimi odmori »neme«. Take plesavke ne morejo privabiti drugih čebel na krmišče. Iz tega bi se dalo sklepati, da je šum važna sestavina plesa. Kakovost krmišča neposredno vpliva na proizvajanje glasu pri plesih. Čebele, ki so se nasrkale zelo koncentrirane sladkorne raztopine, »bobnajo« med plesom zelo vznemirjeno — povprečno 55-krat na sekundo, medtem ko oddajajo čebele, ki prihajajo s slabega pitališča le 10 do 15 impulzov na sekundo. Če so jim istočasno na voljo pitališča, ki niso enako dobra, si čebele za trdno izberejo najboljše in ga izkoristijo.

Če zasleduje čebelar plesoče čebele z gumasto cevjo, bo slišal prav tako šumenje, kakor je tu opisano. Če pri tem opazuje plesavke in čebele, ki jo zasledujejo, mu bo jasno, kako čudovit red vlada v čebelji družini in kako premetena sredstva uporabljajo čebele pri tem.

Po »Die Bienenzucht« 1962/9 S. R.

V spomin Matije Jalna, znanega gojenjskega čebelarja, čigar osmrtnica je v tej številki, objavljam veselo zgodbo, kot jo je pripovedoval njegov sin.

Pred nekaj leti sem se na večer vračal domov. Sonce je zlatilo vrhove Stola s svojimi poslednjimi žarki in izginjalo za večerne oblake. Na zemljo se je spuščal prvi mrak. Pot me je vodila skozi sadovnjak in, ko pridem do neke hruške, začuden obstanem. Saj je gori v rogovi drevesa roj. Hruško nekajkrat obkrožim in napanjam oči. Ne, ne bo roj! Naš maček Muri čepi v rogovili, a je čisto podoben roju. Grem v hišo.

»Ata, na hruški imate roj.«

»A...«

Brez vsake nadaljnje besede jo oče ucvre skozi vrata na vrt. Ogleda si hruško in ugotovi, da res visi na njej roj. Na dolgo preklo priveže zabojček za ogrebanje in že je z njim pod drevesom. Počasi in previdno dviga ogrebnik, da ga bo ja naslonil čisto pod roj. »Slabo vidim«, zabruna. »Mar bi bil popoldne pogledal na vrt, pa bi bil roj sedaj že v panju. No, pa saj gre! Se malo više, pa bo...«

Skok! Črni Muri se požene po deblu navzgor.

»Ti prešmentana mačja taca, da si me tako potegnil.«

Bilo je pa vendar lepo, zelo lepo.

Valko Razingar

Zamenjani steklenici. Sosed je kupil letošnji roj v kranjiču. Bil je zares lep panj, nabit z muhami in izdelanim satjem. Zarečih oči in poln mladostnega zanosa, čeprav ima za seboj že šest desetletij, mi je pokazal kotichek na vrtu, kamor je postavil čebelnjak. Z navdušenjem začetnika je hvalil krotkost svojih čebel, božal pristajajoče na bradi ter z odpiranjem kranjiča spredaj in zadaj, pa čeprav v vročem dnevu, ko mu je pot v curkih oblival razgreto lice, dokazoval njihovo nebojevitost.

Pred dnevi srečam njegovega sina. »Pri moji duši.« mi pravi, »tako kot večeraj zvečer nisva z očetom še nikdar tekla.« Po oteklini nad njegovim očesom sem takoj presodil, da so jima k temu teku pripomogle krotke čebele iz kranjiča. V eni sapi mi je potem povedal, kaj se je zgodilo.

Oče je krmil čebele na zimsko zalogo. Steklenico s sladkorno raztopino je imel v shrambi. Tam pa je že tako in tako več ali manj podobnih polnih in praznih steklenic. Opoldne je vzel možakar steklenico in napolnil napajalno korito s tekočino. Čebele, vajene rednega obroka, so divje planile nanjo in jo srkale, da je bilo veselje. Zadovoljno jih je mož opazoval, kako lepo so se postavile v vrsto ob robu napajalnega korita kot vojniki druga poleg druge. Naenkrat pa se mu je zazdelo, da nekaj ni v redu. Bliškovito je segel po steklenici in vtaknil vanjo svoj nos. Duh po žganju je vse povedal. Zgrabil je korito ter ga s srkačičimi čebelami vred vrgel v travo. Nato je korito temeljito izpral in nalil vanj tekočino iz steklenice, v kateri je bila res prava sladkorna raztopina.

Zvečer okrog enajste ure sta prišla s sinom iz službe. Kranjiču je bilo treba dati nov obrok. Sin je držal svetilko, oče pa je odprl panj. Toda o joj! Kot ponorele so planile čebele iz panja. Povsod jih je bilo polno: na glavi, vratu, rokah, nogah. In vsaka je pustila v koži svoje strupeno želo.

Okrog odvržene prižgane svetilke za plotom je plesal roj razdraženih čebel. Iz steklenice poleg nje v travi pa je veselo klokotala sladkorna raztopina. Oče in sin sta videla edino rešitev v razsvetljenih kuhinjskih vratih. Ucvrta sta jo proti svetlobi, za njima pa se je usula truma razjarjenih — pijanih čebel.

D. K.

TUDI V SEŽANI SO ZAČELI

Nekdanje čebelarstvo društvo v Sežani, ki je prva leta po osvoboditvi živahno delovalo, potem pa nismo več slišali o njem, je spet začelo z delom. Na pobudo Zveze, zlasti pa prizadevnega tajnika tov. Cvetka, so se čebelarji tega področja v zadnjih mescih že nekajkrat sestali, da bi se pogovorili o poživitvi svoje nekdanje organizacije. Spoznali so namreč, da bodo težko kos težavam, ki se zadnja leta vedno bolj pojavljajo pri strokovnem izobraževanju, prevajanju, zavarovanju, zlasti pa pri zatiranju čebeljih boleznih. Uvideli so, da bodo lahko vse to uredili le v skupni organizaciji, ki jo je treba za vsako ceno obnoviti. Za to sta se zlasti zavzemala tovariša Štoka in Kralj. Čebelarji so sklenili, da bodo na občni zbor povabili čim več svojih tovarišev iz vse sežanske okolice. Iz Ljubljane naj bi prišel predavatelj, ki bi govoril o najbolj perečem problemu: o čebeljih boleznih.

Za nedeljo, 25. novembra 1962, so sklicali svoj občni zbor. Iz Ljubljane sta prišla tov. tajnik Cvetko in prof. Senegačnik. Tov. Cvetko je govoril zbranim čebelarjem o pomenu organizacije in jim želel mnogo uspeha. Tov. Senegačnik je nato predaval o čebeljih boleznih. Ustavil se je zlasti pri dveh boleznih, ki povzročata največ skrbi čebelarjem na tem področju: pri nose mavosti in pršičavosti. Povedal je, da ti dve bolezni ne predstavljata danes skoro nobenega problema več. Sodobna veterinarska znanost je pripravila učinkovita zdravila, s katerimi ju lahko zdravimo. Zdravljenje pa ni odvisno samo od zdravljenja, temveč tudi od poučenosti čebelarja in temeljitosti, s katero bo svoje delo opravljal. Pri nose mavosti je najvažnejše, da razkuzimo satje in panje, kajti sam nose mak bolezni ne odpravi. Pršičavost smo docela zatrli, kjerkoli se je bila pojavila. Preparat folbeks, s katerim dimimo vsako obolelo družino, je sedaj najboljšo sredstvo, ki nam je dosegljivo. Tudi pri čebelah velja pravilo, da je boleznih bolje preprečevati kot pa zdraviti, kadar se že pojavijo. Najboljša

preventiva proti boleznim pa je dobro podkovan in poučen čebelar sam. Ta bo skrbel za močne družine, ki bodo imele v panju vse leto vsaj nekaj kilogramov medu, dobro pašo, dovolj cvetnega prahu, pozimi pa poleg zadostne zimske hrane tudi obilico mladih čebel.

Čebelarji so potem izvolili svoj novi odbor in poverjenike za posamezne družine. Napravili so tudi obsežen načrt za delo v prihodnjem letu. Sklenili so, da se bodo svoje nove organizacije trdno oprijeli in ji pomagali, kjerkoli se bo dalo.

SESTANEK ČEBELARJEV V KOPRU

V koprskem okraju je najmanj 350 čebelarjev, ki doslej še niso imeli svoje organizacije. Iz njihovih vrst so prihajale želje, da bi ustanovili svoje društvo v Kopru, to pa naj bi imelo nekaj družin, ki bi zajele vse člane na področju tega okraja. Čebelarji so večkrat govorili o tem in sestavili nekak pripravljalni odbor, ki si je prizadeval ustanoviti novo organizacijo. V tem odboru so bili tovariši Mario Martelanc, profesor Srečko Vilhar in sodnik Abrahamsberg. Zveza sama je bila zelo zainteresirana, da se na tem področju ustanovi čebelarska organizacija. Zato je poslala na sestanek čebelarjev, ki je bil v nedeljo 23. septembra 1962, nekaj odbornikov.

Ob sodelovanju s tamošnjo ljudsko univerzo je organiziral pripravljalni odbor najprej predavanje o pomenu čebelarstva za kmetijstvo in še posebej za sadjarstvo. Predaval je urednik, tovariš Rojec, ki je potem predaval še ruski barvni film iz življenja čebel in ga pojasnjeval. Med čebelarji je bilo mnogo mladine, šolarjev in tudi nečebelarjev, ki so napolnili dvorano. Vsi so pozorno poslušali predavanje in potem z zanimanjem gledali film. Po predavanju je ostalo kakih 40 čebelarjev, ki so izvolili društveni odbor in poverjenike za posamezne družine. Nato so se pogovarjali o problematiki čebelarstva v svojem okraju. V debato so posegeli tudi zastopniki Zveze. Profesor Raič je v imenu

Zveze pozdravil novo ustanovljeno organizacijo in vse čebelarje ter jim zaželel mnogo uspeha. O pomenu čebelarске organizacije je govoril profesor Senegačnik, tov. Vladi Martelanc pa je naslovil na svoje primorske rojake nekaj vzpodbudnih besed in nekoliko pokramljal o svojih čebelarških izkušnjah na Primorskem.

Zvečer smo se vračali v Ljubljano s prijetno zavestjo, da smo ustanovili novo organizacijo, ki bo delovala za napredek čebelarstva v teh obmejnih krajih.

PRVA ČEBELARSKA DRUŽINA NA KOPRSKEM

Dne 4. novembra 1962 smo imeli na Skofijah pri Kopru ustanovni občni zbor čebelarске družine. Zbor je bil sklican na pobudo tovarišev Jordana Vuka in Rada Furlana. Prisotnih je bilo 18 čebelarjev in nekaj njihovih prijateljev. Vseh članov šteje sedaj naša družina 21. Skupno imajo 221 čebeljih družin, pretežno v AZ-panjih, nekaj pa tudi v amerikancih.

Na zboru smo izvolili vodstvo družine. Predsedstvo je prevzel Vuk Jordan, kot odbornika pa mu bosta pomagala Anton Stropnik in Erminij Cupin. Nato smo se pogovorili, kako bomo preskrbeli člane s sladkorjem za spomladansko pitanje čebel in s satnicami. Večina izmed njih namreč namerava svoja čebelarstva razširiti. Nekateri bodo že naslednje leto družine podvojili. Za to pa so jim potrebni novi panji. Kot smo ugotovili, bi bili za naše kraje najbolj primerni amerikanci, toda mnogi so se že tako navadili čebelariti v AZ-panjih, da jih najbrž ne bodo opustili. Z nabavo panjev je seveda velik križ, saj predstavlja en sam že celo premoženje.

Nadalje smo obravnavali čebelja pasišča, ki spadajo v naše območje. Ker je domačih čebelarjev precej, bo tu le malo prostora za druge. V Dekane lahko pripeljejo od drugod kvečjemu 30 panjev, v Ankanan pa tudi ne več kot 30. Razen tega smo govorili o oprasha vanju sadnega drevja po čebelah. Čebelarška družina bo postavila spomladi v Valmarin in na Debeli rtič, kjer ima KZ Koper breskove nasade, večje število panjev in tako poskrbela, da bo cvetje dobro oprashaeno. Nazadnje smo sklenili, da bo naslednji sestanek družine v Hrovatinih. Tam si bodo člani lahko ogledali pri

tovarišu Stropniku amerikanske panje, kako v njih čebelarimo, pa bodo spoznali kasneje, ko se bo zopet začelo delo pri čebelah.

IZLET KRANJSKIH ČEBELARJEV V NOVO GORICO

Čebelarji smo že taki ljudje, da se neradi odpravimo od doma. Najraje tičimo pri naših ljubljenskah, saj je za nas njihov zum-zum najlepša godba. Razen tega je za njimi vedno dovolj dela, da se zares težko odtrgaš od njih.

Kljub temu smo se nekateri člani čebelarskega društva v Kranju le odločili, da se bomo odpeljali pogledat, kaj počno tovariši čebelarji drugod po svetu. V nedeljo dne 27. maja 1962 se nas je pred kranjsko železniško postajo zbralo kar čedno število. Tudi nekaj ljubeznivih zakonskih družic je bilo z nami. To pot niso kot po navadi godrnjale nad našimi čebelicami, ampak so bile pripravljene deliti z nami vse radosti in celo morebitne neprijetnosti izleta. Nekam nezaupljivo smo se ozirali v zamračeno nebo, ki nas je prav tedaj pričelo blagoslavlјati s hladnim dežjem, menda zato, da bi nekoliko ohladilo naše preveliko navdušenje za izlet.

Naposled smo le sedeli varno spravljeni v udobnem avtobusu, ki nam ga je proti primernemu plačilu odstopilo za vožnjo vodstvo tovarne Tiskanina. Krmilo je vzel v roke zanesljivi šofer Jožko.

Iz Kranja smo se odpeljali ob šestih zjutraj, kar mimogrede prevozili starodavno Skofjo Loko in lepo Poljansko dolino, zavili na stransko cesto in se ustavili v Cerknem, kjer je bil prvi oddih. Medtem se je tudi vreme zboljšalo in ustvarilo veselo razpoloženje med nami.

Prispeli smo v Solkan, kjer so nas že čakali goriški čebelarji, ki so nas prav ljubeznivo sprejeli, nas tudi pogostili, potem pa prevzeli vodstvo pri nadaljnjih obiskih v njihovi okolici.

Peljali so nas na Sv. Goro, kjer se nam je malo pod vrhom nudil prelep razgled po primorski zemlji. Ozračje je bilo popolnoma čisto in brez meglic, v daljavi se je modro prelivalo Jadransko morje, mi pa smo stali in občudovali lepoto, ki se je razgrinjala pred našimi očmi. Nekdanji borci iz prve svetovne vojne so se spominjali strašnih bojev pri Doberdolu, kjer počivajo mnogi slo-

venski fantje in možje. Z daljnogledom smo prav dobro videli tudi morski zaliv v bližini Monfalkona. Po vrnitvi s Sv. Gore so nas prijazni vodiči spremili na grad Kostanjevico, kjer smo v grobnici videli razkošne krste, v katerih počivajo francoski kralj in drugi vojvode, ki so se morali kljub visokim naslovom ukloniti smrti. Ko smo si ogledali vse te znamenitosti, so nas gostitelji odpeljali k večjemu posestniku in čebelarju. Ta nam je postregel z izvrstno goriško kapljico. Ker smo vajeni le bolj »krščene vina«, je močna in dobra kapljica skoraj vsem tako ugajala, da so se jim kmalu pričele svetiti oči. Veselost je kar žarela iz njih in, da bi bilo veselje popolno, se je oglasil še naš harmonikar. Poskočne viže so vabile na ples in res so se nekateri pari veselo zasukali.

Potem smo se odpravili na obisk v Vertobjo k znanemu, zelo izkušenemu čebelarju, ki nam je obširno in temeljito razložil svojo čebelarstvo taktiko. Ob njegovi razlagi smo pridobili marsikaj, kar bomo lahko s pridom uporabili pri svojih čebelicah.

Zeleti smo se ustaviti tudi v Ajdovščini, kjer naj bi imeli kosilo, toda čas

je tako bliskovito bežal, da smo prispeli tja šele v mraku. Medtem pa so se spet pričeli poditi po nebu črni oblaki. Ker smo se zbalii dežja, smo se odpeljali.

Ob tej priliki vabimo naše ljubeznive gostitelje, čebelarje iz Nove Gorice, naj nas tudi oni kaj kmalu razvesele s svojim obiskom, saj:

Na Gorenjskem je fletno, so visoke gore, pa bistri studenci in bele ceste — —

M. P.

IZLET ČEBELARSKE DRUŽINE POBREZJE

V nedeljo 15. julija 1962 je napravila čebelarstva družina Pobrežje izlet z avtobusom na Koroško. Med ugodno vožnjo po novi asfaltirani cesti smo videli marsikaj zanimivega. Mimogrede smo si ogledali tudi hidroelektrarno Vuhred. Kmalu po deveti uri se je avtobus ustavil v Dravogradu pred gostilno »Pri Anici«, kjer so nas pozdravili tamkajšnji čebelarji. Predstavili smo se drug drugemu in si segli v roke. Stiskanja rok ni bilo ne konca ne kraja. Tako pri-srenea sprejema nismo pričakovali.

Člani čebelarstva družine Pobrežje na Koroškem

Po kratkem pomenku in pogasitvi žeje v gostilni smo nadaljevali vožnjo k čebelnjaku sredi smrekovih gozdov tik ob državni meji. Povedali so nam, da je smrekova mana tamkaj edina paša, ki napolni lonce z medom, a seveda ne vsako leto. Da bi se izletniki čim bolj počutili, so poskrbela tri mlada dekleta. Moške so postregle z vinom in jabolčnikom, ženske pa s sladkimi likerji. Med potjo nazaj smo si ogledali še razvaline starega gradu, o katerih so spremeljevali vedeli marsikaj povedati. Po krajšem odmoru v senci zidovja smo se vrnili v Dravograd, kjer smo sedli k skupnemu kosilu.

Popoldne smo nadaljevali vožnjo proti Ravnam. Da ne bi trpeli žeje, sta vzela predsednik in blagajnik dravogradske družine s seboj kar dve, precej veliki pletenki dobre kapljice. V Ravnah smo se seznanili še z nekaterimi drugimi čebelarji. Toda dolgo časa se nismo mogli zadržati v njih družbi. Kmalu smo se vrnili v Dravograd, se poslovili od prijaznih gostiteljev in se navdse zadovoljni odpeljali nazaj v Maribor.

Našemu predsedniku tovarišu Gregoriču svetujemo, da organizira prihodnje leto zopet kaj podobnega, tovarišem čebelarjem dravogradske družine pa se za njih požrtvovalnost in gostoljubnost iz vsega srca zahvaljujemo.

PIONIRJI PISEJO

Na čebelarški razstavi. V prejšnjem mesecu smo si ogledali čebelarstvo razstavo v Ptuju. Tu je bilo zelo nazorno prikazano, kako pomembna gospodarska panoga je čebelarstvo in kako koristne so čebele. Od cveta do cveta gre vaša pot, spoštuje vas hlapec kakor gospod, je opozarjal obiskovavec poseben napis.

Vsi vemo, kako važno delo opravljajo te marljive živalce. Oprušujejo cvetove, nabirajo nektar, ga predelujejo v med, tega pa spravljajo v satje. Med, ki ga od njih pridobivamo, je zelo zdravilna hrana. Če si utrujen, ga samo nekoliko zaužij, pa se ti bodo moči takoj spet povrnilo! Med, pomešan z matičnim mlečkom, je najdragocenejše naravno poživilo.

Na razstavi pa nismo videli samo razne vrste medu, vosek in druge čebelje proizvode, temveč tudi to, kako se je čebelarstvo razvijalo od davnih dni do danes.

Ze stari Slovani so se ukvarjali s čebelarstvom. Ko so našli drevesno duplo, zasedeno od čebel, so votli del debla odžagali in ga prinesli domov. Pozneje so čebelam spletli iz slame koše in jih naseljevali v njih. Če so jim hoteli vzeti med, so jih uničili z žveplom. Med so iz satja izločili tako, da so vse skupaj stinili z rokami in brozgo, ki so jo dobili, vrgli na rešeto. Tak med pa seveda ni bil nikoli popolnoma čist, ker so s satjem vred stiskali tudi zalego in mrtve čebele. Ocejeno satje so skuhali, iz voščin pa so v posebnih stiskalnicah iztisnili vosek. Vosek so uporabljali za sveče. Pri tem jim je bilo torej potrebno najrazličnejše orodje, toda preden se je to spopolnilo, je preteklo mnogo let. Videli smo orodje iz prvih začetkov čebelarjenja do današnjega naj sodobnejšega točila za med.

Ko smo se počasi premikali mimo razstavljenih predmetov, smo prišli tudi do slike Antona Janše. Ta naš največji čebelarški mojster se je rodil leta 1734 v Breznici na Gorenjskem. Ze v svoji zgodnji mladosti se je posvetil čebelam. Avstrijska cesarica Marija Terezija ga je poklicala na dvor in ga postavila za čebelarškega učitelja. Zelo mlad se je za vedno poslovil od svojih ljubljenih čebel. Njegovi čebelarški nauki so še danes osnova naprednega čebelarstva.

Marsikdo se je šele na tej razstavi prepričal, kako visoko je razvito čebelarstvo na slovenskih tleh. In tu je zvedel tudi to, da gojimo Slovenci posebno čebeljo pasmo. Naša sivka je zaradi svoje marljivosti cenjena povsod po svetu. Lahko smo ponosni, da se je ravno pri nas, ki smo tako majhen narod, čebelarstvo tako lepo razcvetelo. Pregovor pravi: Kdor čebele in ovce redi, ta lahko mirno spi. Čebele postavijo moža na noge, nikoli pa ga ne uničijo.

Čebelarška razstava je napravila name zelo globok vtis. Takoj sem sklenil, da bom postal tudi jaz čebelar. Ko bom končal 8. razred, se bom posvetil čebelam. Ko bodo drugi tovariši ob nedeljah hodili v kino in na športne prireditve ali celo popivat po gostilnah, bom jaz ostal lepo doma pri čebelah, se pogovarjal z njimi in jih opazoval pri delu. Od njih se bom učil pridnosti in delavnosti, da bi čimbolj koristil naši skupnosti.

Stanko Bezjak,
učencec 8. r. osn. šole v Gorišnici

POROČILO ZA NOVEMBER

Letošnji november je bil zelo hladen. Bilo je veliko padavin, v drugi polovici mesca predvsem v obliki snega. Najnižjo srednjo mesečno temperaturo (0,4° C) je imela opazovalnica Dražgoše-Šk. Loka, ki je zabeležila dne 30. novembra tudi minimalno temperaturo -10° C. Najvišjo srednjo mesečno toplino (4,0° C) za november ima opazovalnica Rogatec, najvišjo dnevno temperaturo (16° C) pa je dosegla opazovalnica Pušča-Bistra. Sončnih ur je bilo malo.

Čebelarje družine so se stisnile v zimsko gručo. Čebelarji so jih dokončno zazimili. Izletni dnevi so bili v glavnem v prvi dekadi, ponekod tudi 14. in 21. novembra. Opazovalnica Dražgoše-Šk. Loka ni zabeležila nobenega izletnega dneva, Breg-Tržič le nezatno izletavanje 27. novembra. Večina krajev je imela dva izletna dneva, Žerovnica-Postojna in Rogatec pa štiri. Poraba hrane ni bila velika (mesečni povpreček 62,1 dkg).

Žerovnica-Postojna: V prvi dekadi je tehtnica močno padla. Domnevam, da je temu vzrok dodajanje sladkorne raztopine na koncu oktobra.

Lovrenc na Drav. p.: V zadnjih dveh mesečnih tretjinah tehtnica zaradi vlage ni pokazala porabe.

Prosenjakovci-M. Sobota: Zgodnji sneg je pokril nepospravljeno ajdo. Dne 7. novembra so čebele še prinašale obnožino.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplina °C	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	deževni	s snežno odejo	
	mesečni tretjini dkg								
Breg-Tržič	- 10	- 10	- 20	- 40	+ 3,3	-	15	13	34
Dražgoše-Šk. Loka	- 40	- 30	- 30	- 100	+ 0,4	-	12	15	21
Žerovnica-Postojna	- 95	- 40	- 30	- 165	-	4	13	15	36
Rogatec	- 20	- 10	- 10	- 40	+ 4,0	4	11	5	7
Lovrenc na Pohorju	- 20	- 15	- 15	- 50	+ 2,9	2	11	13	11
Selnica ob Dravi	- 12	- 10	- 8	- 30	+ 3,4	1	14	13	11
Lovrenc na Drav. polju	- 35	-	-	- 35	+ 2,9	2	11	12	24,5
Cezanjevci-Ljutomer	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bučkovci-Videm ob Ščavnici	-	-	-	- 20	+ 3,7	1	9	11	17
Prosenjakovci-M. Sobota	- 20	- 10	- 10	- 40	+ 3,8	2	16	10	24
Lendava	- 20	- 15	- 15	- 50	-	2	11	11	46
Podtabor-Struge	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Svibnik-Crnomelj	- 20	- 25	- 30	- 75	-	2	13	10	10
Pušča-Bistra	- 30	- 30	- 40	- 100	+ 3,3	2	16	8	28
Ljubljana	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Povpreček	-	-	-	- 62,1	-	-	-	-	-

OKROŽNICA

Upravni odbor Zveze želi vsem društvom in družinam zdravo in medeno novo leto. Hkrati izraža željo, da bi se v letu 1965 vsi še z večjo vnemo oprijeli dela za napredek čebelarstva in za okrepitev naše organizacije kakor v preteklem letu.

Da bi to dosegli, predlaga Zveza društvom in družinam takle delovni program za leto 1963:

1. Društva naj v prihodnjem letu priredijo obvezno najmanj po eno predavanje pri vsaki družini; snov naj si izberejo družine same. Predavatelja naj preskrbi družini društvo; če ga nima, naj se obrne na Zvezo, da ji ga pošlje. Stroške za predavanja povrne Zvezi društvo. Čebelarstva društva, ki nimajo družin, naj skličejo sestanek vseh čebelarjev v svojem območju, da prisostvujejo predavanju, ki ga bo imel član društvenega odbora ali predavatelj Zveze. O vseh teh predavanjih naj društva poročajo Zvezi, ta pa bo o njih vodila natančno evidenco. Namesto predavanj si društva lahko izberejo snov tudi iz čebelarstva literature, bodisi iz Slovenskega čebelarja ali iz knjig Sodobnega čebelarstva. Izbrano snov naj na sestanku preberejo in potem o njej razpravljajo. Predavatelji naj na predavanjih predočijo čebelarjem velik pomen čebelarstva literature za napredek čebelarstva. Poskrbijo naj, da predavanja ne bodo dolgočasna in da bo razprava o predavanju ali določeni temi čimbolj živahna. Sodelujejo in postavljajo naj vprašanja vsi navzoči.

2. Druga važna naloga, ki se je naj društva in družine lotijo z vso vnemo, je, da vključijo v svoj krog čim več do sedaj še neorganiziranih čebelarjev. Čim več članov bo imela naša organizacija, tem močnejša bo. Res je, da naša organizacija krepko stoji, medtem ko ostale jugoslovanske čebelarstva organizacije s svojimi glasili vred hirajo, toda to nas ne sme uspavati.

3. Društveni odborniki naj obiščejo čebelarje in naj pregledajo njihove čebelnjake, če vladata v njih red in snaga. Obenem naj opazujejo, če je izlet pravi in če ni kje opaziti sumljivih znakov kake čebelje bolezni.

4. Društva naj pri družinah posredujejo, da se bodo prevozniki držali čebelarstva morale, da njihovi člani ne bodo

vozili čebel na pašo brez predhodnega dovoljenja na taka mesta, kjer imajo že domačini dovolj svojih panjev.

5. Čebelarstva društva naj skrbijo, da jim bodo njihovi člani pravočasno oddali članarino za Zvezo. Naša želja je, da bi bila članarina v celoti poravnana do mesca oktobra t.l.

Odbor Zveze

PRI OSMRTNICAH

Janeza Kapusa in Kristjana Regovca v zadnji lanski številki Slovenskega čebelarja sta sliki zamenjani. Kako je prišlo do tega, uredništvo ni moglo ugotoviti. Sorodnike in znance umrlih prosimo, da nam neljubo napako oprostite.

V VEZAVO

bomo jemali Slovenskega čebelarja do najpozneje 15. marca t.l. Pohitite torej z oddajo, če hočete imeti zadnji letnik pravočasno vezan. Vezava bo stala 500 do 550 dinarjev za vsak letnik.

V TISKOVNI SKLAD

Slovenskega čebelarja so še darovali: Jožko Skok, Podgrad 200 din, Čebelarstvo društvo Lendava 870 din, Franc Robida, Ljubljana 560 din in Janez Kalan, Sentjanž 115 din. Vsem darovavcem iskrena hvala!

IZ UPRAVE

SLOVENSKEGA ČEBELARJA

Prvo številko Slovenskega čebelarja smo poslali vsem lanskim naročnikom, ki ga niso odpovedali ali vrnili. Vse tiste čebelarje, ki ne žele več prejemati lista, prosimo, da ga takoj vrnejo, sicer jih bomo vpisali v našo kartoteko kot redne naročnike.

Kdor opazi, da so v naslovu napake, naj nam sporoči svoj pravi naslov! Če ne bo prejemal lista redno vsak mesec, naj nas o tem čimprej obvesti.

OBCNI ZBOR

čebelarstva društva Litija bo v nedeljo, 20. januarja 1965. Vse člane vabimo, da se ga zanesljivo udeležijo.